

ในบทนี้มีจุดมุ่งหมายที่จะวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการรวบรวมแบบสอบถามจากประชากรศึกษาจำนวน 400 คน ในเขตกรุงเทพมหานคร ซึ่งมีความแตกต่างกันในด้านฐานะทาง เศรษฐกิจและสังคม อันได้แก่ เพศ อายุ การศึกษา อาชีพ และรายได้ (รายละเอียดปรากฏตามตารางที่ ๑) ทั้งนี้เพื่อที่จะศึกษาถึงแบบแผนพฤติกรรมการลงคะแนนเสียง เลือกตั้งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร ตลอดจนอิทธิพลของปัจจัยทางด้าน เศรษฐกิจและสังคม และทัศนคติของผู้มีสิทธิเลือกตั้งที่มีต่อบุคลิกภาพ ชื่อเสียง นโยบายของผู้สมัคร ชื่อเสียงและนโยบายของพรรคการเมือง ตลอดจนลักษณะตำแหน่งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร และวิธีการรณรงค์หาเสียง ว่าทำให้ผู้มีสิทธิลงคะแนนเสียง เลือกตั้งแสดงพฤติกรรมการลงคะแนนเสียง เลือกตั้งออกมาในลักษณะใดบ้าง เพื่อจะได้ เป็นแนวทางสำหรับการศึกษาพฤติกรรมการเลือกตั้งต่อไป

เพื่อให้การศึกษานี้วิเคราะห์ดำเนินไปตามวัตถุประสงค์ของการศึกษา และเพื่อเป็นการพิสูจน์สมมุติฐานที่กำหนด ไว้ในเบื้องต้น จะขอแบ่งการวิเคราะห์ออกมาเป็น 2 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 เพื่อพิสูจน์สมมุติฐานที่ว่า ปัจจัยทางด้าน เศรษฐกิจและสังคม อันได้แก่ เพศ อายุ การศึกษา อาชีพ และรายได้มีความสัมพันธ์กับแบบแผนพฤติกรรมการลงคะแนนเสียง เลือกตั้ง

ส่วนที่ 2 เพื่อพิสูจน์สมมุติฐานที่ว่า ทัศนคติหรือความรู้สึกที่มีต่อบุคลิกภาพ ชื่อเสียง นโยบายของผู้สมัคร ชื่อเสียงและนโยบายของพรรคการเมือง ตลอดจนลักษณะตำแหน่งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร และการรณรงค์หาเสียง มีความสัมพันธ์กับแบบแผนพฤติกรรมการลงคะแนนเสียง เลือกตั้ง

โดยมีรายละเอียดของการศึกษานี้วิเคราะห์ดังต่อไปนี้

ตารางที่ ๑ แสดงสถานภาพทาง เศรษฐกิจและสังคมของกลุ่มประชากรตัวอย่าง
ที่ตอบคำสัมภาษณ์

ตัวอย่างที่ตอบคำสัมภาษณ์	จำนวน	ร้อยละ
<u>เพศ</u>		
ชาย	290	52.2
หญิง	191	47.8
<u>อายุ</u>		
20-25 ปี	122	30.5
26-30 ปี	122	30.5
31-40 ปี	89	22.2
41 ปีขึ้นไป	67	16.8
<u>การศึกษา</u>		
ป.4 ลงมา	48	12.0
ป.5-ม.ศ.5	89	22.2
สูงกว่า ม.ศ.5 แต่ไม่จบปริญญาตรี	135	37.8
ปริญญาตรีขึ้นไป	128	32.0
<u>อาชีพ</u>		
ข้าราชการ ตำรวจ	59	14.8
ทหาร	56	14.0
พนักงานเอกชน รัฐวิสาหกิจ นักธุรกิจ	97	24.3
นักศึกษา ครู อาจารย์	65	16.2
แม่ค้า พ่อค้า	44	11.0
แม่บ้าน คนงานกรรมกร รับจ้างทั่วไป	61	15.2
อื่น ๆ	18	4.5
<u>รายได้/เดือน</u>		
ต่ำกว่า 3,000 บาทลงมา	196	49.0
3,001-6,000 บาท	150	37.5
6,001 บาทขึ้นไป	54	13.5
รวม	400	100.0

อิทธิพลของปัจจัยทางด้าน เศรษฐกิจและสังคม

ในส่วนนี้จะได้ เสนอผลการวิเคราะห์ที่เกี่ยวกับแบบแผนพฤติกรรม การเลือกตั้งที่สำคัญ ได้แก่ อัตราการไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง เหตุผลในการไปและไม่ไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง ระยะเวลาในการตัดสินใจเลือกผู้สมัคร การตัดสินใจนั้นกระทำด้วยตนเองหรือไม่ เกณฑ์ในการตัดสินใจคำนึงถึงพรรคหรือตัวบุคคล ภายใต้สถานภาพทาง เศรษฐกิจและสังคมที่แตกต่างกันของผู้มีสิทธิลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง ซึ่งจะได้ เสนอเป็นลำดับไปดังนี้

1. ปัจจัยทางด้าน เศรษฐกิจและสังคมกับการไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง

จากการเลือกตั้งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครในครั้งนี้นำมาแสดงให้เห็นว่า ผู้ไปใช้สิทธิลงคะแนนเสียงเลือกตั้งไม่ว่าจะมีความแตกต่างกันในด้านเพศ อายุ การศึกษา อาชีพ และรายได้ อย่างไรต่างไปใช้สิทธิในอัตราที่เพิ่มขึ้นในทุกตัวแปร เมื่อเปรียบเทียบกับ การไปใช้สิทธิเลือกตั้งผู้แทนราษฎร เมื่อ 18 เมษายน 2526 และส่วนใหญ่คือ ผู้ที่เคยไปใช้สิทธิลงคะแนนเสียงเลือกตั้งผู้แทนราษฎรมาแล้ว ซึ่งเป็นไปตามผลการศึกษาของ Eugene Burdick ที่ได้ทำการวิเคราะห์ธรรมชาติทางการเมืองของประชาชนผู้ออกเสียงเลือกตั้งจากงานวิจัยของเขา และสรุปไว้ว่า ผู้ลงคะแนนเสียงเลือกตั้งในปัจจุบัน คือ ผู้ที่เคยไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้งมาครั้งแล้ว ครั้งเล่า¹ หรือผลการศึกษาของ Angus Campbell ซึ่งสนับสนุนข้อสรุปของ Burdick ซึ่งเขาพบว่า บุคคลที่มีส่วนร่วมทางการเมืองในอดีตมักมีแนวโน้มที่จะมีส่วนร่วมในปัจจุบันและอนาคต หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ ผู้ที่ฝึกฝนทางการเมือง การเมืองย่อมกลายเป็นนิสัยอันหนึ่งของเขาดังนั้น บุคคลที่เคยไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้งแทบทุกครั้งที่ผ่านมา มักจะไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้งในครั้งต่อ ๆ ไปด้วย² จากลักษณะนิสัยดังกล่าวนี้จึงนับเป็นแรงจูงใจประการหนึ่ง ในหลาย ๆ ประการที่จะได้ทำการศึกษาวเคราะห์ต่อไป ที่ช่วยผลักดันให้ประชาชนชาวกรุงเทพมหานครที่เคยไปใช้สิทธิเลือกตั้งผู้แทนราษฎรในอดีตไปใช้สิทธิเลือกตั้งในครั้งนี้

¹ Burdick and Brodbeck, American Voting Behavior, p. 140.

² Campbell, Converse, Miller, and Stokes, The American Voter,

หากพิจารณาการไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้งโดยจำแนกผู้ไปลงคะแนนเสียงตามสถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคมหรือภูมิหลังบางประการแล้ว จะได้ประเด็นที่น่าสนใจซึ่งสามารถอธิบายโดยอาศัยตารางประกอบดังนี้

ตารางที่ 10 การไปใช้สิทธิลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง จำแนกตามฐานะทางเศรษฐกิจและสังคม เปรียบเทียบระหว่างการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเมื่อ 18 เมษายน 2526 กับการเลือกตั้งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร

สถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคม		ไป	ไม่ไป	ร้อยละ	จำนวน
เพศ ($x_1^2 = 5.26588, x_2^2 = 0.07275$)					
ชาย	เลือก สส.2526	63.3	36.7	52.3	207
	เลือกผู้ว่าฯ กทม.	64.1	35.9	52.3	209
หญิง	เลือก สส.2526	51.9	48.1	47.7	189
	เลือกผู้ว่าฯ กทม.	62.8	37.2	47.7	191
อายุ ($x_1^2 = 42.8079, x_2^2 = 31.4259$)					
20-25 ปี	เลือก สส.2526	33.9	66.1	30.6	121
	เลือกผู้ว่าฯ กทม.	44.6	55.4	30.2	121
26-30 ปี	เลือก สส.2526	64.2	35.8	30.3	120
	เลือกผู้ว่าฯ กทม.	65.3	34.7	30.2	121
31-40 ปี	เลือก สส.2526	69.7	30.3	22.6	89
	เลือกผู้ว่าฯ กทม.	73.3	26.7	22.5	90
41 ปีขึ้นไป	เลือก สส.2526	74.2	25.8	16.6	66
	เลือกผู้ว่าฯ กทม.	80.9	19.1	17.0	68
การศึกษา ($x_1^2 = 0.888053, x_2^2 = 2.70202$)					
ต่ำกว่าป.4 ลงมา	เลือก สส.2526	60.0	40.0	11.3	45
	เลือกผู้ว่าฯ กทม.	62.5	37.5	12.0	46
ป.5-ม.ศ.5	เลือก สส.2526	55.1	44.9	22.5	89
	เลือกผู้ว่าฯ กทม.	70.8	29.2	22.2	89
สูงกว่า ม.ศ.5	เลือก สส.2526	56.3	43.7	34.1	135
แต่ไม่จบปริญญาตรี	เลือกผู้ว่าฯ กทม.	60.7	39.3	33.8	135
สูงกว่าปริญญาตรี	เลือก สส.2526	60.6	39.4	32.1	127
	เลือกผู้ว่าฯ กทม.	61.7	38.3	32.0	128

สถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคม		ไป	ไม่ไป	ร้อยละ	จำนวน
<u>อาชีพ</u> ($x_1^2 = 20.609, x_2^2 = 38.0258$)					
ข้าราชการ ตำรวจ	เลือก สส.2526	69.5	30.5	14.9	59
	เลือกผู้ว่าฯ กทม.	57.6	42.4	14.8	59
ทหาร	เลือก สส.2526	66.1	33.9	14.1	56
	เลือกผู้ว่าฯ กทม.	75.0	25.0	14.0	56
พนักงานเอกชน รัฐวิสาหกิจ	เลือก สส.2526	62.5	37.5	24.2	96
	เลือกผู้ว่าฯ กทม.	77.3	22.7	24.2	97
นักธุรกิจ	เลือก สส.2526	38.5	61.5	16.4	65
	เลือกผู้ว่าฯ กทม.	38.5	61.5	16.4	65
นักศึกษา ครู อาจารย์	เลือก สส.2526	50.0	50.0	10.6	42
	เลือกผู้ว่าฯ กทม.	77.3	22.7	11.0	44
แม่ค้า พ่อค้า	เลือก สส.2526	51.7	48.3	15.2	60
	เลือกผู้ว่าฯ กทม.	50.8	49.2	15.3	61
แม่บ้าน คนงานกรรมกร	เลือก สส.2526	77.8	22.2	4.6	18
	เลือกผู้ว่าฯ กทม.	72.2	27.8	4.4	18
รับจ้างทั่วไป	เลือก สส.2526	46.1	53.9	48.7	193
	เลือกผู้ว่าฯ กทม.	53.1	46.9	49.0	196
ต่ำกว่า 3,000 บาทลงมา	เลือก สส.2526	66.4	33.6	37.6	149
	เลือกผู้ว่าฯ กทม.	70.0	30.0	37.5	150
3,001-5,000 บาท	เลือก สส.2526	75.9	24.1	13.7	54
	เลือกผู้ว่าฯ กทม.	85.2	14.8	13.5	54
6,001 บาทขึ้นไป	เลือก สส.2526	57.8	42.2	100.0	-
	เลือกผู้ว่าฯ กทม.	63.5	36.5	100.0	-
ร้อยละ	เลือก สส.2526	229	167	-	398
	เลือกผู้ว่าฯ กทม.	254	146	-	400

หมายเหตุ ค่า x_1^2 คือ ค่าไค-สแควร์ของการเลือกตั้ง สส.2526.
 ค่า x_2^2 คือ ค่าไค-สแควร์ของการเลือกผู้ว่าฯ กทม.

ในด้านเพศจากการวิจัยปรากฏว่าเพศชายไปใช้สิทธิเลือกตั้งมากกว่าเพศหญิง ไม่ว่าจะเป็น การเลือกตั้งผู้แทนราษฎร ซึ่งเป็นการเลือกตั้งในระดับชาติหรือการเลือกตั้งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร แต่ในการไปใช้สิทธิเลือกตั้งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครนี้อัตราผู้ไปลงคะแนนเสียงระหว่างเพศชาย และเพศหญิงไม่แตกต่างกันมากนัก (เพศชายไปใช้สิทธิร้อยละ 64 ในขณะที่เพศหญิงไปใช้สิทธิเป็น ร้อยละ 63) ซึ่งการไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้งโดยมีความแตกต่างระหว่างเพศเช่นนี้ตรงกับผล การวิจัยการมีส่วนร่วมทางการเมืองโดยทั่วไปซึ่งพบว่า เพศชายมักจะเข้ามีส่วนร่วมทางการเมือง มากกว่าเพศหญิง เพราะส่วนใหญ่ชนบธรรมเนียมประเพณีของประเทศต่าง ๆ เน้นว่า การเมืองเป็น เรื่องของผู้ชาย การบ้านเป็นเรื่องของผู้หญิง เพศชายจึงมักจะผูกพันทางการเมืองมากกว่าเพศหญิง¹

เป็นที่น่าสังเกตว่าจำนวนผู้ไปใช้สิทธิลงคะแนนเสียงเลือกตั้งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร จนทำให้การเลือกตั้งครั้งนี้มีจำนวนผู้ไปลงคะแนนเสียงมากกว่าการเลือกตั้งทุกครั้งที่ผ่านมา (เฉพาะ ที่เป็นการเลือกตั้งทั่วไป) น่าจะมาจากจำนวนเพศหญิงซึ่งไปใช้สิทธิของตนสูงขึ้น ทั้งนี้อาจจะ เป็นเพราะ เพศหญิงสามารถจูงใจหรือชักชวนได้ง่ายกว่าเพศชาย ดังผลการศึกษาของสุจิต บุญบงการ และ พรศักดิ์ ผ่องแผ้ว ซึ่งทำการศึกษากฎบัตรการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เมื่อ 18 เมษายน 2526 และพบว่า เหตุผลของการไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง โดยระบุว่าไปลง คะแนน เพราะเห็นคนอื่น เขาไปกันหรือไป เพราะญาติพี่น้อง เพื่อนฝูงร้องขอ เพศหญิงมีจำนวนมากกว่า เพศชาย²

ในด้านอายุ การวิจัยครั้งนี้พบว่า ผู้ไปลงคะแนนเสียงไม่ว่าจะเป็น การเลือกตั้ง สส. หรือ การเลือกตั้งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครก็ตาม กลุ่มคนที่ไปใช้สิทธิลงคะแนนเสียงมากที่สุด คือ กลุ่มผู้ที่มีอายุ 41 ปีขึ้นไป ไปใช้สิทธิลงคะแนนเสียงเลือกตั้งร้อยละ 81 สำหรับการเลือกตั้งผู้ว่า ราชการกรุงเทพมหานคร และร้อยละ 74 สำหรับการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เมื่อปี 2526 รองลงมาคือ ผู้ที่มีอายุระหว่าง 31-40 ปี, 26-30 ปี และ 20-25 ปี ตามลำดับ ดังนั้น ผู้ลงคะแนน เสียงที่มีอายุเพิ่มมากขึ้นจะไปลงคะแนนเสียงในอัตราที่สูงกว่าผู้ที่มีอายุน้อย หรืออยู่ในวัยหนุ่มสาวอย่าง มีนัยสำคัญ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ พรศักดิ์ ผ่องแผ้ว และ สุจิต บุญบงการ ที่ทำการศึกษา

¹พรศักดิ์ ผ่องแผ้ว, การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จังหวัดขอนแก่น เขต 3 18 เมษายน 2526, หน้า 119.

²สุจิต บุญบงการ และ พรศักดิ์ ผ่องแผ้ว, พฤติกรรมการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งของ คนไทย, หน้า 132.

พฤติกรรมการณ์เลือกตั้งของคนไทย และพบว่า ผู้ที่มีอายุอยู่ระหว่าง 41-60 ปี มีความตั้งใจจะไปลงคะแนนเสียงอย่างแน่นนอนมากที่สุด ร้อยละ 75 รองลงมาคือ ผู้ที่มีอายุ 61 ปีขึ้นไป ร้อยละ 71 ส่วนพวกที่อยู่ในช่วงอายุ 31-40 ปี มีความตั้งใจจะไปลงคะแนนเสียงแม้ ๆ มากกว่าพวกอายุ 30 ปีลงมา ซึ่งมีเพียงร้อยละ 53¹ และเป็นไปตามข้อสังเกตของ Robert E. Lane ที่ว่า อายุมีความสำคัญต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองเช่นกัน โดยเฉพาะในการลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง กล่าวคือ ในแต่ละช่วงชีวิตบุคคลจะมีพฤติกรรมทางการเมืองแตกต่างกัน นั่นก็คือ ในช่วงแรกของชีวิตเด็กจะได้รับการอบรมกล่อมเกล่าทางการเมือง สร้างให้เกิดความสนใจ ทัศนคติ บุคลิกภาพ และความรู้สึกผูกพันต่อหน้าที่ของพลเมือง ในช่วงปลายวัยรุ่นเริ่มเข้าสู่ผู้ใหญ่ จะเป็นช่วงสำคัญต่อการปลูกฝังทัศนคติทางการเมือง ในระยะนี้อาจจะเกิดภาวะตึงเครียดทางจิตใจ เนื่องจากไม่สามารถปรับตัวให้เข้ากับสังคมได้ แต่เมื่อสามารถปรับตัวผ่านภาวะกดดันนี้ไปได้จะเริ่มมีความรู้สึกมีประสิทธิภาพทางการเมือง ยอมรับหน้าที่และความผูกพันต่อระบบการเมือง ในวัยผู้ใหญ่ก่อนถึงวัยกลางคน จะเป็นช่วงที่มีความตื่นตัวต่อปรากฏการณ์ทางการเมือง เมื่อเข้าสู่วัยกลางคน บุคคลจะมีความมั่นคงทางเศรษฐกิจมากขึ้น มีความรับผิดชอบต่อครอบครัว ต่อสังคม จึงมีแนวโน้มที่จะสนใจการเมืองและเข้าร่วมทางการเมืองมากขึ้น ดังนั้น บุคคลที่อยู่ในวัยผู้ใหญ่เต็มตัว จนกระทั่งถึงวัยกลางคนจึงเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองในรูปแบบของการไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง ในอัตราที่สูงกว่าบุคคลในช่วงอายุอื่น ๆ² หรือสรุปได้ว่า อัตราการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองจะเพิ่มขึ้นตามลำดับการเพิ่มของอายุเรื่อยขึ้นไปจนถึงวัยกลางคน แล้วอัตราจะลดต่ำลง³

¹ สุจิต บุญขงการ และ พรศักดิ์ ผ่องแผ้ว, พฤติกรรมการณ์ลงคะแนนเสียงเลือกตั้งของคนไทย ศึกษาจากการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร 22 เมษายน 2522, หน้า 77.

² Robert E. Lane, Political Life (New York : Free Press, 1965), p.216-219. อ้างใน สุจิต บุญขงการ และ พรศักดิ์ ผ่องแผ้ว, พฤติกรรมการณ์ลงคะแนนเสียงเลือกตั้งของคนไทย ศึกษาจากการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร 22 เมษายน 2522, หน้า 76.

³ Sidney Verba, Norman H. Nie, and Jae-on Kim, The Modes of Democratic Participation : A Cross-National Comparison (Beverly Hills, Sage Publications, 1971) อ้างใน พรศักดิ์ ผ่องแผ้ว, การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จังหวัดขอนแก่น เขต 3 18 เมษายน 2526, หน้า 119.

ในด้านการศึกษา จากผลการวิจัยในประเทศตะวันตกโดยทั่วไปพบว่า อัตราการเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมือง โดยเฉพาะที่เห็นได้อย่างชัดเจน คือ อัตราการไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง มีความสัมพันธ์ในทางบวกกับการศึกษา กล่าวคือ คนยิ่งมีการศึกษาสูงยิ่งเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมือง ด้วยการไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้งสูง การศึกษาจึงเป็นปัจจัยที่สำคัญอย่างยิ่งต่อการเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมือง¹

แต่จากการวิจัยครั้งนี้ พบว่า ผู้ที่มีระดับการศึกษาสูงไม่ได้ไปลงคะแนนเสียงในอัตราที่สูงกว่าผู้ที่มีระดับการศึกษาน้อยกว่าแต่อย่างใด ดังจะเห็นได้ว่า ผู้ตอบที่มีการศึกษาไม่เกินชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครถึงร้อยละ 63 ในขณะที่ผู้ตอบที่จบการศึกษาระดับปริญญาตรีขึ้นไป ไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้งในอัตราที่ต่ำกว่า คือ ร้อยละ 62 แต่เป็นที่น่าสังเกตว่าผู้ที่มีการศึกษาดั้งแต่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ขึ้นไปจนถึงระดับมัธยมศึกษาปีที่ 5 คือ กลุ่มที่ไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้งสูงที่สุดถึงร้อยละ 71 (โปรดดูตารางที่ 10 ประกอบ) สำหรับการไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เมื่อ 18 เมษายน 2526 นั้น ผลการศึกษาก็เป็นไปในทำนองเดียวกันกับการไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร กล่าวคือ ผู้ที่มีระดับการศึกษาสูงไปใช้สิทธิลงคะแนนเสียงเลือกตั้งในอัตราที่น้อยกว่าผู้ที่มีการศึกษาน้อย ซึ่งผลการวิจัยเช่นนี้จะตรงกับผลการวิจัยโดยทั่ว ๆ ไปในประเทศไทย ที่มีผู้สนใจทางการศึกษาเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างการศึกษากับการไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง ดังเช่นผลการสำรวจการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในเขตกรุงเทพมหานคร เมื่อปี 2512 ปรากฏว่าผู้ไปใช้สิทธิลงคะแนนเสียงเลือกตั้งมากที่สุดถึงร้อยละ 49 คือผู้ที่มีการศึกษาในระดับต่ำ จบการศึกษาเพียงระดับประถมศึกษาชั้นปีที่ 1 ถึงชั้นปีที่ 4 เท่านั้น ขณะที่ผู้ไปใช้สิทธิลงคะแนนเสียงน้อยที่สุดคือ ผู้สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรีขึ้นไป ซึ่งได้กล่าวอ้างถึงแล้วในบทที่ 2 หรือผลการวิจัยของสุจิต บุญขงการ และพรศักดิ์ ผ่องแผ้ว ซึ่งได้ทำการศึกษาริวิจัยเอาไว้เมื่อคราวเลือกตั้งผู้แทนราษฎร ในปี 2522² ก็เป็นไปในทำนองเดียวกันกับผลการวิจัยครั้งนี้

¹ Almond and Verba, Education and Political Development, ed., James S. Coleman, p.20.

² สุจิต บุญขงการ และ พรศักดิ์ ผ่องแผ้ว, พฤติกรรมการณ์ลงคะแนนเสียงเลือกตั้งของคนไทย ศึกษาจากการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร 22 เมษายน 2522, หน้า 78.

ในด้านอาชีพ ซึ่งนับ เป็นปัจจัยหนึ่งที่มีอิทธิพลอย่างมากต่อการมีส่วนร่วมทางการเมือง โดย Almond พบว่า กลุ่มคนที่ประกอบอาชีพเดียวกันจะมีความคิดเห็น ค่านิยม ตลอดจนทัศนคติที่ใกล้เคียงกัน เนื่องจากมีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและข่าวสารซึ่งกันและกัน การแสดงพฤติกรรมในกลุ่มอาชีพเดียวกันจึงเหมือน ๆ กัน¹ แต่เนื่องจากการประกอบอาชีพของบุคคล เป็นผลมาจากการศึกษาอบรม ดังนั้น ประสิทธิภาพด้านการศึกษา เมื่อได้รับแรงหนุนจากประสบการณ์ในที่ทำงาน จึงผลักดันให้บุคคลมีทักษะทั้งในด้านส่วนตัว สังคมและสติปัญญาที่จะร่วมกิจกรรมทางการเมืองในลักษณะต่าง ๆ ในการวิจัยนี้ได้แบ่งอาชีพของกลุ่มตัวอย่างออกเป็น 7 ประเภทด้วยกันคือ กลุ่มข้าราชการ ตำรวจ, ทหาร กลุ่มพนักงานเอกชน รัฐวิสาหกิจ นักธุรกิจ กลุ่มนักศึกษา ครู อาจารย์ กลุ่มแม่ค้า พ่อค้า กลุ่มแม่บ้าน คนงานกรรมกร และกลุ่มสุดท้ายเป็นกลุ่มอาชีพที่ไม่เข้าข่ายกลุ่มอาชีพข้างต้น จากการวิจัยปรากฏว่ากลุ่มอาชีพที่ใช้สิทธิลงคะแนนเสียงมากที่สุดคือ กลุ่มพนักงานเอกชน รัฐวิสาหกิจ นักธุรกิจ และกลุ่มแม่ค้า พ่อค้า โดยไปลงคะแนนเสียงคิดเป็นร้อยละ 77 เท่ากัน รองลงมาคือ กลุ่มทหาร ซึ่งไปลงคะแนนเสียงถึงร้อยละ 75 โดยมีกลุ่มข้าราชการ ตำรวจ และกลุ่มแม่บ้าน กรรมกร เป็นกลุ่มที่ใช้สิทธิลงคะแนนเสียงในอัตราที่น้อยกว่าตามลำดับ (โปรดดูตารางที่ 10 ประกอบ) ทั้งนี้ กลุ่มอาชีพที่ใช้สิทธิลงคะแนนเสียงเลือกคั้งน้อยที่สุด คือ กลุ่มนักศึกษา ครู อาจารย์ ซึ่งไปลงคะแนนเสียงเพียงร้อยละ 39 เท่านั้น ดังนั้น ผลการวิจัยครั้งนี้จึงสอดคล้องกับผลการศึกษาที่นักรัฐศาสตร์ท่านอื่นในประเทศตะวันตกได้ทำการวิจัยและกำหนด เป็นหลักการไว้ว่า อัตราการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมือง โดยเฉพาะการไปลงคะแนนเสียงเลือกคั้งมีความสัมพันธ์ในทางบวกกับการศึกษาและอาชีพ กล่าวคือ คนที่มีการศึกษาสูง มีอาชีพที่มั่นคงและเป็นที่ยอมรับในสังคมสูงยิ่งไปลงคะแนนเสียงในอัตราที่สูงกว่า คนที่มีการศึกษาดำและมีอาชีพที่ไม่มั่นคง² แต่ผลการวิจัยที่ปรากฏว่า กลุ่มแม่ค้า พ่อค้า เป็นกลุ่มที่ไปลงคะแนนเสียงสูงที่สุดด้วยนั้น ในขณะที่กลุ่มนักศึกษา ครู อาจารย์ กลับ เป็นกลุ่มที่ใช้สิทธิลงคะแนนเสียงต่ำที่สุด ทั้งนี้เป็นเพราะ กลุ่มแม่ค้า พ่อค้า ซึ่งเป็นกลุ่มอาชีพที่มีฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมต่ำย่อมจะถูกชักชวนหรือชักจูงให้ไปลงคะแนนเสียงให้ผู้สมัครคนใดคนหนึ่ง

¹Gabriel A. Almond, "Political Process," in Comparative Politics Today : A World View, ed. Gabriel A. Almond, p.47-49. อ้างใน วรรณาส รุจิโกชน์, "ทัศนคติทางการเมืองของกรรมกร : ศึกษาเฉพาะกรณีสหภาพแรงงานการรถไฟแห่งประเทศไทย ในกรุงเทพมหานคร", หน้า 23.

²พรศักดิ์ ผ่องแผ้ว, "กรอบการมองพฤติกรรมทางการเมือง", หน้า 119.

ได้โดยง่าย หรือ เป็นการไปลงคะแนนเสียงโดยการถูกระดม (mobilized voting) มากกว่าการไปลงคะแนนเสียงด้วยความสำนึกของตนเอง (autonomous voting) ซึ่งได้ทำการศึกษาวិเคราะห์ไว้อย่างละเอียดในส่วนที่ว่าด้วยเหตุผลของการไปลงคะแนนเสียง ซึ่งผลการวิจัยเช่นนี้ตรงกับผลการศึกษาที่พรศักดิ์ ผ่องแผ้ว ได้ทำการศึกษาวิจัยพฤติกรรมการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จังหวัดขอนแก่น และสรุปไว้ว่า ผู้ลงคะแนนเสียงที่มีฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมสูงจะไปลงคะแนนเสียงด้วยการสำนึกของตนเอง ในขณะที่ผู้ลงคะแนนเสียงที่มีฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมต่ำไปลงคะแนนเสียงโดยการถูกระดม¹ หรือจากการวิจัยของ ไพรัตน์ เตชะเสถียร เกี่ยวกับการออกเสียงเลือกตั้งในอำเภอป่าดัว จังหวัดยโสธร ก็สรุปได้เช่นเดียวกันว่า กลุ่มผู้ประกอบการอาชีพค้าขาย เกษตรกรรม หรือลูกจ้าง เป็นกลุ่มที่มีแนวโน้มจะไปใช้สิทธิลงคะแนนเสียงโดยถูกระดมมากกว่าผู้มีอาชีพรับราชการหรือเป็นพนักงานรัฐวิสาหกิจ²

สำหรับกลุ่มนักศึกษา ครู อาจารย์ ซึ่งเป็นกลุ่มผู้ใช้สิทธิ น้อยที่สุดทั้ง ๆ ที่เป็นผู้มีการศึกษาอยู่ในระดับสูงนั้น เนื่องจากการเลือกตั้งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครคราวนี้มีการแข่งขันกันในระดับสูงระหว่างพรรคการเมืองและตัวบุคคลซึ่งไม่ได้สังกัดพรรคการเมือง ซึ่งเป็นความรู้สึกขัดแย้งที่เกิดขึ้นในใจของผู้ที่มีการศึกษา และต้องการสนับสนุนการปกครองในระบอบประชาธิปไตย ซึ่งถือว่า พรรคการเมืองเป็นสถาบันทางการเมืองที่สำคัญที่สุดของการปกครองในระบอบนี้ ยิ่งใกล้วันเลือกตั้งยิ่งทำให้คาดหมายได้ว่าผู้สมัครคนใดจะได้รับการเลือกตั้ง เพราะนอกจากจะได้รับเสียงสนับสนุนจากประชาชนทั่วไปแล้ว ทหาร และบรรดาพรรคการเมืองต่าง ๆ ที่หวังผลในทางการเมืองล้วนแต่ให้การสนับสนุน พล.ต.จำลอง ศรีเมือง ทั้งสิ้น³ จึงทำให้กลุ่มบุคคลดังกล่าวมีแนวโน้มไม่ไปใช้สิทธิเลือกตั้ง ซึ่งเป็นไปตามผลการศึกษาของ Lazarsfeld เกี่ยวกับอิทธิพลของ "สถานการณ์ที่รู้สึกขัดแย้ง" (cross - pressure) ของบุคคลก่อนการลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง โดยเขาพบว่า บุคคลที่ถูกกดดันให้ลงคะแนนเสียงให้กับพรรคที่ตนไม่ได้สังกัด

¹พรศักดิ์ ผ่องแผ้ว, การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จังหวัดขอนแก่น เขต 3 18 เมษายน 2526, หน้า 117.

²ไพรัตน์ เตชะเสถียร, "การออกเสียงเลือกตั้งในอำเภอป่าดัว : ศึกษากรณีการไปใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้งในอัตราสูง" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต แผนกวิชาการปกครอง บัณฑิตวิทยาลัย, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2525), หน้า 140.

³"ชนะ-จำลอง ใครจะเป็นผู้ชนะ", สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์, หน้า 5.

หรือผู้สมัครที่คนไม่นิยม ไม่ว่าจะถูกกดดันจากกลุ่มเลือกตั้งขั้นต้น(primary) หรือด้วยเหตุอื่นใดก็ตาม บุคคลที่ถูกกดดันเหล่านั้นจะแก้ไขสภาพการกดดันนั้นด้วยการถ่วงการตัดสินใจไว้ก่อน หรือบางครั้งอาจตัดสินใจไม่ไปลงคะแนนเสียงในการเลือกตั้งครั้งนั้นเสียเลย¹ ทั้งนี้เนื่องจากเห็นว่าการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งของตนไม่ก่อให้เกิดผลในทางการเมืองแต่อย่างใดนั่นเอง นอกจากนี้จากการวิจัยยังพบว่ากลุ่มนักศึกษา ครู อาจารย์ ให้เหตุผลในการไม่ไปใช้สิทธิลงคะแนนเสียงเลือกตั้งในประการที่สำคัญที่สุดคือ ไม่มีสิทธิ (ไม่มีชื่ออยู่ในบัญชีรายชื่อผู้มีสิทธิเลือกตั้ง) ถึงร้อยละ 58 ซึ่งนับว่าเป็นจำนวนที่สูง ทั้งนี้ก็มีความสอดคล้องกับสภาพของกรุงเทพมหานคร ซึ่งเป็นแหล่งรวมสถานับการศึกษาที่ใหญ่ที่สุดของประเทศ โดยเฉพาะการศึกษาในระดับอุดมศึกษา ดังนั้นจึงทำให้มีนักศึกษา เป็นจำนวนมากที่เข้ามาศึกษาอยู่ในกรุงเทพมหานคร โดยมีได้มีทะเบียนบ้านอยู่ในเขตกรุงเทพมหานครแต่อย่างใด จำนวนผู้ไม่มีสิทธิจึงเป็นไปตามสัดส่วนของผู้ไม่มีรายชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านนั่นเอง จากลักษณะดังกล่าวจึงมีผลให้กลุ่มนักศึกษา ครู อาจารย์ เป็นกลุ่มที่ไปลงคะแนนเสียงน้อยกว่าบรรดากลุ่มอาชีพอื่น ๆ ทั้งหมด

เมื่อพิจารณาการไปใช้สิทธิลงคะแนนเสียงเลือกตั้งโดยเปรียบเทียบในด้านรายได้

จากการวิจัยในครั้งนี้ ปรากฏว่า กลุ่มผู้ไปลงคะแนนเสียงจำนวนสูงที่สุดคือ กลุ่มผู้มีรายได้ในระดับสูงตั้งแต่ 6,001 บาทขึ้นไป โดยมีอัตราผู้ไปใช้สิทธิเป็นจำนวนถึงร้อยละ 85 ในขณะที่ผู้มีรายได้ระดับปานกลาง (3,001-6,000 บาท) ไปใช้สิทธิร้อยละ 70 และกลุ่มผู้ไปใช้สิทธิต่ำที่สุด คือกลุ่มผู้มีรายได้ต่อเดือนในระดับต่ำ (3,000 บาทลงมา) ไปใช้สิทธิเพียงร้อยละ 53 เท่านั้น ซึ่งผลการวิจัยที่ได้เป็นไปในแนวเดียวกันกับผลการศึกษาของจิรายุทธ วัจนะรัตน์ และ วิภากรณ์ ปราโมช ๗ อยุทธยา ซึ่งสรุปไว้ว่า ประชาชนที่มีรายได้สูงจะมีความรู้ความเข้าใจทางการเมือง และมีส่วนร่วมทางการเมืองสูงกว่าประชาชนที่มีรายได้ต่ำ² และสอดคล้องกับผลการวิจัยการเลือกตั้งผู้ว่าราชการและรองผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร เมื่อวันที่ 10 สิงหาคม 2518 โดยพบว่า ผู้ที่มีรายได้สูงไปใช้สิทธิเลือกตั้งสูงที่สุดร้อยละ 53 ผู้ที่มีรายได้ปานกลางไปใช้สิทธิร้อยละ 39 และผู้ที่มีรายได้ต่ำ

¹พรศักดิ์ ผ่องแผ้ว, การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จังหวัดขอนแก่น เขต 3 18 เมษายน 2526, หน้า 16-17.

²จิรายุทธ วัจนะรัตน์, "การไม่ไปออกเสียงเลือกตั้ง : ศึกษาเฉพาะกรณีผู้ที่ไม่ไปใช้สิทธิเลือกตั้งซ่อมสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เมื่อวันที่ 29 พฤศจิกายน 2524 เขตบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร", หน้า 221.

ไปใช้สิทธิเลือกตั้งเพียงร้อยละ 31 เมื่อเปรียบเทียบกับ การไปใช้สิทธิเลือกตั้งผู้แทนราษฎร เมื่อ 18 เมษายน 2526 ซึ่งได้จากผู้ตอบสัมภาษณ์ในครั้งนี้ ปรากฏว่า ผลการวิจัยที่ได้ตรงกับผลการเลือกตั้งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร จึงกล่าวได้ว่า การไปใช้สิทธิเลือกตั้งสอดคล้องกับ รายได้อย่างมีนัยสำคัญ (ที่ระดับนัยสำคัญ .05 ค่า $\chi^2_2 = 22.9123$)

สรุปได้ว่า สถานะทางเศรษฐกิจและสังคมมีอิทธิพลต่อการไปใช้สิทธิเลือกตั้งของบุคคลใน การเลือกตั้งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครครั้งนี้เป็นอย่างมาก ที่เห็นได้อย่างชัดเจนก็คือ ความแตกต่างในเรื่องของอายุ การศึกษา อาชีพ และรายได้ ส่วนในด้านเพศนั้น ปรากฏว่าเพศชาย และเพศหญิงไปใช้สิทธิลงคะแนนเลือกตั้งในอัตราที่ไม่แตกต่างกันนัก

สำหรับ เหตุผลของการไปลงคะแนนเสียงในครั้งนี้ จากการวิจัย ปรากฏผลว่า ผู้ตอบ ส่วนใหญ่ประมาณร้อยละ 29 ระบุว่าไปลงคะแนนเสียงเพราะเห็นว่าตำแหน่งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร เป็นตำแหน่งที่มีความสำคัญต่อการบริหารกรุงเทพมหานครซึ่งมีผลโดยตรงต่อคน ส่วนที่ระบุว่าไปเพราะต้องการให้ผู้สมัครที่ตนพอใจเข้าไปทำงาน มีร้อยละ 26 และที่ไปลงคะแนนเสียง เพราะต้องการสร้างและสนับสนุนประชาธิปไตย มีเพียงร้อยละ 19 ส่วนเหตุผลอื่น ๆ ที่น่าสนใจคือ ต้องการให้พรรคการเมืองที่มีชื่อเสียง และมีนโยบายดี เข้าไปบริหารงานร้อยละ 12 สำหรับเหตุผล ที่เคยเป็น เหตุผลสำคัญของการไปเลือกตั้งผู้แทนราษฎร ซึ่ง สุจิต บุญบงการ และ พรรคกิจ ก่อตั้งแล้ว ได้ทำการศึกษาเปรียบเทียบไว้หลายครั้งด้วยกัน เช่น การเลือกตั้งในปี 2522 การเลือกตั้งในปี 2526 และทำการศึกษาเฉพาะเจาะจงในบางจังหวัด เช่น ขอนแก่น บุรีรัมย์¹ สำหรับการเลือกตั้งทั่วไปในปี 2526 คือ เหตุผลที่ว่าไปลงคะแนนเสียงเพราะความสำนึกของตนเองโดยถือว่าเป็นหน้าที่ของพลเมืองดีนั้น ปรากฏว่าในการเลือกตั้งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครครั้งนี้มีผู้ตอบใน เหตุผลดังกล่าวเพียงร้อยละ 8 เท่านั้น แสดงว่าผู้ไปใช้สิทธิส่วนมากเข้าใจว่า ตำแหน่งผู้ว่าราชการ

¹ดูรายละเอียดเพิ่มเติมจาก สุจิต บุญบงการ และ พรรคกิจ ก่อตั้งแล้ว, พฤติกรรมการณ์ลงคะแนนเสียงเลือกตั้งของคนไทย; สุจิต บุญบงการ และ พรรคกิจ ก่อตั้งแล้ว, พฤติกรรมการณ์ลงคะแนนเสียงเลือกตั้งของคนไทย ศึกษาจากการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร 22 เมษายน 2522; พรรคกิจ ก่อตั้งแล้ว, การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จังหวัดขอนแก่น เขต 3 18 เมษายน 2526 และ จรูญ สุภาพ และ พรรคกิจ ก่อตั้งแล้ว, การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแทนตำแหน่งที่ว่าง จังหวัดบุรีรัมย์.

กรุงเทพมหานครมีความสำคัญต่อความพัฒนาก้าวหน้าของกรุงเทพมหานคร ซึ่งจะมีผลกระทบโดยตรงต่อประชาชนในกรุงเทพมหานคร ซึ่งนับ เป็นปัจจัยสำคัญประการหนึ่งที่ผลักดันให้ผู้มีสิทธิไปลงคะแนนเสียงมากขึ้น ถึงแม้จำนวนผู้ตอบด้วยเหตุผลดังกล่าวจะมีเพียง 1 ใน 4 ของผู้ตอบทั้งหมดก็ตาม แต่ก็นับว่าผู้ไปลงคะแนนเสียงในเขตกรุงเทพมหานคร มีแนวโน้มที่จะไปลงคะแนนเสียงในลักษณะที่เป็นการแสดงออกของความรู้สึกมีประสิทธิภาพทางการเมือง (political efficacy) มากขึ้น สำหรับการเลือกตั้งในระดับท้องถิ่น ไม่ได้ไปเลือกตั้งด้วยความเคยชินเพราะถือว่าเป็นเพียงหน้าที่อย่างหนึ่ง เช่นการเลือกตั้งในระดับชาติ สำหรับเหตุผลที่ว่าไปเพราะทางราชการและผู้อื่นร้องขอนั้นมีน้อยมากเพียงร้อยละ 6 เท่านั้น (โปรดดูตารางที่ 11 ประกอบ)

ตารางที่ 11 เหตุผลของการไปใช้สิทธิลงคะแนนเสียง เลือกตั้งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร จำแนกตามฐานะทางเศรษฐกิจและสังคม

เหตุผล

1. ทางราชการและผู้อื่นชักชวนให้ไป เลือก
2. ตำแหน่งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครมีความสำคัญต่อการบริหารกรุงเทพมหานคร
3. ต้องการให้พรรคการเมืองที่มีชื่อเสียง และมีนโยบายดี เข้าไปบริหารกรุงเทพมหานคร
4. เป็นหน้าที่ของพลเมืองดี
5. ต้องการสร้างและสนับสนุนประชาธิปไตย
6. ต้องการให้ผู้สมัครที่ตนพอใจ เข้าไปบริหารกรุงเทพมหานคร

สถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคม	เหตุผลในการไปลงคะแนนเสียง						ร้อยละ	จำนวน
	1	2	3	4	5	6		
เพศ ($\chi^2 = 4.09263$)								
ชาย	3.7	28.4	14.2	6.7	20.9	26.1	52.8	134
หญิง	8.3	29.2	10.0	9.2	17.5	25.8	47.2	120
อายุ ($\chi^2 = 16.4429$)								
20-25 ปี	1.9	27.8	14.8	9.2	24.1	22.2	21.2	54
26-30 ปี	3.8	32.9	6.3	7.6	25.3	24.1	31.1	79
31-40 ปี	7.6	25.7	16.7	4.5	15.2	30.3	26.0	66
41 ปีขึ้นไป	10.9	27.3	12.7	10.9	10.9	27.3	21.7	55

สถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคม	เหตุผลในการไปลงคะแนนเสียง						ร้อยละ	จำนวน
	1	2	3	4	5	6		
<u>การศึกษา</u> ($x^2 = 39.7067$)								
ต่ำกว่า ป.4 ลงมา	26.7	13.3	10.0	13.3	-	36.7	11.8	30
ป.5-ม.ศ.5	6.4	33.3	7.9	7.9	15.9	28.6	24.8	63
สูงกว่า ม.ศ.5 แต่ไม่จบ ปริญญาตรี	2.4	31.7	14.6	9.8	23.2	18.3	32.3	82
ปริญญาตรีขึ้นไป	1.3	29.1	13.9	3.8	25.3	26.6	31.1	79
<u>อาชีพ</u> ($x^2 = 60.6047$)								
ข้าราชการ ตำรวจ	-	32.4	5.9	2.9	29.4	29.4	13.4	34
ทหาร	4.8	35.7	9.5	9.5	16.7	23.8	16.5	42
พนักงานเอกชน รัฐวิสาหกิจ นักธุรกิจ	-	37.3	16.0	8.0	14.7	24.0	29.5	75
นักศึกษา ครู อาจารย์	-	28.0	20.0	8.0	28.0	16.0	9.8	25
แม่ค้า พ่อค้า	17.6	14.7	11.8	14.7	29.4	24.0	13.4	34
แม่บ้าน คนงานกรรมกร รับจ้างทั่วไป	9.7	22.6	6.4	9.7	29.0	22.6	12.2	31
อื่น ๆ	30.8	-	15.4	-	-	53.8	5.2	13
<u>รายได้/เดือน</u> ($x^2 = 18.7901$)								
ต่ำกว่า 3,000 บาทลงมา	12.4	21.2	12.5	11.5	21.2	21.2	41.0	104
3,001-6,000 บาท	3.8	33.3	10.5	6.7	17.1	28.6	41.3	105
6,001 บาทขึ้นไป	-	33.4	13.3	2.2	20.0	31.1	17.7	45
ร้อยละ	5.9	28.7	12.2	7.9	19.3	26.0	100.0	-
จำนวน	15	73	31	20	49	66	-	254

การที่บุคคล เข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองด้วยความรู้สึกว่าเป็นหน้าที่นั้น อาจไม่รู้สึกว่าการ เข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองของคนมีผลกระทบใด ๆ ต่อการตัดสินใจทางการเมือง ซึ่งแตกต่าง จากผู้ที่เข้าร่วมด้วยความรู้สึกมีประสิทธิภาพทางการเมือง เพราะจะมีความเชื่อมั่นว่า การกระทำ ทางการเมืองของคนสามารถมีผลต่อการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองและสังคม และสามารถทำให้ ผู้มีอำนาจทางการเมืองทำอย่างที่คุณปรารถนาได้¹ หากผู้ไปลงคะแนนเสียงไปด้วยความรู้สึกมี ประสิทธิภาพทางการเมืองเพิ่มมากขึ้นเท่าใด ย่อมเป็นผลดีต่อการปกครองในระบอบประชาธิปไตย มากขึ้นเท่านั้น เพราะผู้ที่ได้รับเลือกตั้งจะบริหารงานหรือดำเนินนโยบายโดยย่อมต้องมีความรับผิดชอบ และคำนึงถึงประชาชน เป็นสำคัญ เพื่อหวังผลในการเลือกตั้งครั้งต่อไป

เมื่อจำแนกเหตุผลของการไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร โดย จำแนกตามสถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคมของผู้ลงคะแนนเสียง มีประเด็นที่น่าสนใจดังนี้คือ ในด้านเพศ ปรากฏว่า ไม่มีความแตกต่างในด้านของเหตุผลเท่าใดนัก ทั้งเพศชายและเพศหญิง ส่วนใหญ่ในอัตราใกล้เคียงกัน (ร้อยละ 28 และ 29 ตามลำดับ) ระบุว่าคนไปลงคะแนนเสียงเพราะ เห็นว่า ตำแหน่งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครมีความสำคัญต่อการบริหารกรุงเทพมหานครโดยตรง รองลงมาประมาณร้อยละ 26 ทั้งเพศชายและหญิงตอบว่า ไปเพราะต้องการผลักดันให้ผู้สมัครที่ตน พอใจเข้าไปบริหารกรุงเทพมหานคร ส่วนประเด็นที่ว่าไปเพราะทางราชการตลอดจนผู้อื่นร้องขอนั้น เพศหญิงมีมากกว่าเพศชาย

สำหรับด้านอายุ จากการวิจัยปรากฏผลว่า ผู้ลงคะแนนเสียงในแต่ละรุ่นอายุให้ความสำคัญ กับตำแหน่งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร เป็นเหตุผลสำคัญในการไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง โดยกลุ่ม ผู้มีอายุ 26-30 ปี ไปลงคะแนนเสียงด้วยเหตุผลประการนี้มากที่สุด ส่วนกลุ่มผู้มีอายุ 20-25 ปี และ 41 ปีขึ้นไปก็ตอบเช่นเดียวกัน หากมีอัตราลดลงเล็กน้อย คือ ร้อยละ 28 และ 27 ตามลำดับ แต่กลุ่มผู้มีอายุ 31-40 ปี ให้เหตุผลในการไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้งแตกต่างไปจากกลุ่มอายุอื่น ๆ

¹Kenneth Prewitt, "Political Efficacy" in David L. Sills (ed.), International Encyclopedia of the Social Science 14 (New York : Macmillan and Free Press, 1966). อ้างใน สุจิต บุญบงการ และ พรศักดิ์ ผ่องแผ้ว, พฤติกรรมกรรมการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งของคนไทย ศึกษาจากการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร 22 เมษายน 2522, หน้า 64.

คือ ระบุว่าไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง เพราะต้องการผลักดันให้ผู้สมัครที่ตนชอบ เข้าไปบริหาร กรุงเทพมหานคร (ร้อยละ 30) โดยให้ความสำคัญกับตำแหน่งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร เป็นเหตุผลสำคัญรองลงมา แสดงให้เห็นว่ากลุ่มคนช่วงอายุ 31-40 ปี เป็นกลุ่มคนที่มีความรู้สึก มีประสิทธิภาพทางการเมืองสูงกว่า กลุ่มคนช่วงอายุอื่น ๆ ส่วนเหตุผลที่มีผู้ระบุรองลงมา ก็คือ ต้องการให้ผู้สมัครที่ตนชอบ เข้าไปบริหารกรุงเทพมหานครซึ่งมีอัตราไม่แตกต่างกันมากนัก เป็นที่น่าสังเกตว่า กลุ่มคนที่มีอายุ 41 ปีขึ้นไป (ในที่นี้ถือเป็นวัยสูงอายุ) จะไปโดยการถูกชักชวนมากกว่า ผู้ที่มีอายุน้อยกว่า ทั้งการชักชวนโดยทางราชการและการชักชวนของผู้อื่น

ส่วนในด้านการศึกษา ปรากฏว่า กลุ่มผู้มีการศึกษาระดับกลาง คือตั้งแต่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จนถึงอยู่ในระหว่าง เรียนระดับปริญญาตรีเป็นกลุ่มที่ไปลงคะแนนเสียงโดยเห็นว่า ตำแหน่งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครเป็นตำแหน่งที่มีความสำคัญมากที่สุด (ร้อยละ 33 และ 32 ตามลำดับ) ส่วนกลุ่มผู้มีการศึกษาในระดับสูงไปลงคะแนนเสียงเลือกด้วยเหตุผลดังกล่าวในอัตราที่รองลงมา คือ ร้อยละ 29 ในขณะที่กลุ่มผู้มีการศึกษาดำ คือ ป.4 ลงมาไปลงคะแนนเสียงเพียงร้อยละ 13 ด้วยเหตุผลที่ว่าตำแหน่งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร เป็นตำแหน่งที่มีความสำคัญต่อการบริหาร กรุงเทพมหานคร เป็นที่น่าสังเกตว่า ผู้มีการศึกษาดำให้เหตุผลที่สำคัญในการไปลงคะแนนเสียงว่า ไปเพราะต้องการผลักดันให้ผู้สมัครที่ตนพอใจ เข้าไปบริหารกรุงเทพมหานคร (ร้อยละ 37) ขณะเดียวกันก็ปรากฏว่า เป็นผู้ที่ถูกชักชวนให้ไปลงคะแนนเสียงในอัตราที่สูงกว่าผู้ที่มีการศึกษาสูง ถึงร้อยละ 27 ดังนั้น การที่ผู้มีการศึกษาดำไปลงคะแนนเสียงโดยต้องการให้ผู้สมัครที่ตนพอใจ เข้าไปบริหารงานนั้น ไม่ได้เป็นการแสดงออกของความรู้สึกที่มีประสิทธิภาพทางการเมือง (political efficacy) แต่อย่างไรก็ตาม แต่เป็นไปในลักษณะของการตัดสินใจลงคะแนนเสียงเลือกตั้งโดยคำนึงถึงตัวบุคคลมากกว่า ซึ่งจะได้อ้างถึงอีกครั้งหนึ่งในส่วนที่เกี่ยวกับกระบวนการตัดสินใจ

อาชีพนับ เป็นปัจจัยทางด้านสังคมและ เศรษฐกิจประการหนึ่งที่ทำให้ผู้ไป เลือกตั้งมี ผลของการไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้งแตกต่างกัน จากการวิจัยครั้งนี้พบว่า ผู้ที่เป็นนักธุรกิจ พนักงานรัฐวิสาหกิจ ทหาร ข้าราชการ และตำรวจ ตลอดจนนักศึกษา ครู อาจารย์ ซึ่งถือเป็นกลุ่มบุคคลที่มีความมั่นคงในอาชีพและใช้วิชาชีพขั้นสูงไปลงคะแนนเสียงด้วยเหตุผลว่า เพราะตำแหน่งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร เป็นตำแหน่งที่มีความสำคัญมากกว่าผู้ที่ประกอบอาชีพอย่างอื่นคือ ประมาณร้อยละ 37 ของผู้ตอบที่เป็นนักธุรกิจและพนักงานรัฐวิสาหกิจ ร้อยละ 36 ของผู้ตอบที่เป็นทหาร ร้อยละ 32 ของผู้ตอบที่เป็นข้าราชการ และตำรวจ และร้อยละ 28 ของผู้ตอบที่เป็นครู อาจารย์ และนักศึกษา

ส่วนผู้ที่ประกอบอาชีพเป็นแม่ค้า พ่อค้า แม่บ้าน คนงานกรรมกรนั้น ไปลงคะแนนเสียงด้วยเหตุผลดังกล่าวร้อยละ 15 และ 23 ตามลำดับ โดยให้เหตุผลที่สำคัญว่าต้องการให้ผู้สมัครที่คนพอใจ เข้าไปบริหารงาน เป็นประการสำคัญ ซึ่งลักษณะ เช่นนี้ เป็นไปในทำนองเดียวกันกับผู้ที่มีระดับการศึกษาต่ำ ดังได้อธิบายแล้วในข้างต้น เป็นที่น่าสังเกตว่า ผู้ตอบที่มีอาชีพมั่นคง และต้องใช้วิชาชีพชั้นสูง ไปลงคะแนนเสียงด้วยเหตุผลของการถูกชักจูงน้อยกว่าผู้ที่มีอาชีพไม่มั่นคงและไม่ต้องใช้วิชาชีพ ที่สูงนักในการประกอบอาชีพ

ส่วนในด้านรายได้จะมีความสอดคล้องกับการศึกษา และอาชีพ กล่าวคือ ผู้ที่มีระดับรายได้สูง และระดับรายได้ปานกลางไปลงคะแนนเสียงด้วยเหตุผลประการที่ว่า ตำแหน่งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร เป็นตำแหน่งที่มีความสำคัญในอัตราที่ใกล้เคียงกัน คือ ร้อยละ 33 ส่วนผู้ที่มีระดับรายได้ต่ำมีประมาณ ร้อยละ 12 เท่านั้นที่ตอบเช่นนั้น โดยให้ความสำคัญกับเหตุผลที่ว่าต้องการให้ผู้สมัครที่คนพอใจ เข้าไปบริหารงานมากกว่าเหตุผลประการอื่น เช่นเดียวกับผู้ที่มีการศึกษาค่ำ และมีอาชีพที่ไม่มั่นคง ซึ่ง ลักษณะความสัมพันธ์ของการศึกษา อาชีพ และรายได้ นี้มีความสอดคล้องกับผลการวิจัยเกี่ยวกับพฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองโดยทั่วไป ที่สรุปไว้ว่า ปัจจัยด้านการศึกษา อาชีพ และรายได้นักจะมีอิทธิพลร่วมกันอย่างค่อนเนื่องกับการมีส่วนร่วมทางการเมือง โดยเป็นที่น่าสนใจเกี่ยวกับ ผู้ที่มีระดับรายได้ต่ำมีแนวโน้มที่จะไปลงคะแนนเสียงด้วยเหตุผลของการถูกชักจูงทั้งโดยทางราชการ และจากผู้อื่นในอัตราที่สูงกว่าผู้ที่มีระดับรายได้ปานกลาง และผู้มีรายได้สูง

จากผลการวิจัยข้างต้นสรุปได้ว่า ผู้ที่มีการศึกษาสูง มีอาชีพที่มั่นคง และมีระดับรายได้สูง มีแนวโน้มที่จะไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้งด้วยเหตุผลที่ว่าตำแหน่งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร เป็นตำแหน่งที่มีความสำคัญต่อการบริหารกรุงเทพมหานคร และต้องการผลักดันให้ผู้สมัครที่คนพอใจ เข้าไปบริหารกรุงเทพมหานคร ซึ่งเป็นการแสดงให้เห็นว่าประชาชนในกรุงเทพมหานครไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง เพราะความรู้สึกมีประสิทธิภาพทางการเมืองสูงขึ้นสำหรับการเลือกตั้งในระดับท้องถิ่น ซึ่งแตกต่างจากการเลือกตั้งในระดับชาติที่ประชาชนส่วนใหญ่ไปใช้สิทธิด้วยความสำนึกในหน้าที่พลเมือง นอกจากนี้ ผู้ที่มีการศึกษาสูง มีอาชีพที่มั่นคง มีระดับรายได้สูง และมีอายุอยู่ในช่วงวัยหนุ่มสาว และวัยกลางคน เป็นเพศชาย ยังไปใช้สิทธิเลือกตั้งด้วยเหตุผลของการถูกชักจูงน้อยกว่าผู้ที่มีการศึกษาค่ำ มีอาชีพที่ไม่มั่นคง มีระดับรายได้ต่ำ และอยู่ในวัยสูงอายุ เป็นเพศหญิง สรุปได้ว่า ผู้ที่มีฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมสูงไปลงคะแนนเสียงด้วยความสำนึกของตนเอง ในขณะที่ผู้ลงคะแนนเสียงที่มีฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมต่ำไปลงคะแนนเสียง เพราะถูกชักชวนหรือถูกระดม (โปรดดูตารางที่ 12 ประกอบ)

ตารางที่ 12 การไปใช้สิทธิลงคะแนนเสียงด้วยความสำนึกของตนเอง และการถูกระดม ในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เมื่อวันที่ 18 เมษายน 2526 และการเลือกตั้งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร จำแนกตามฐานะทางเศรษฐกิจ และสังคม

สถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคม	ประเภทของการลงคะแนน		ร้อยละ	จำนวน	
	ความสำนึกของตนเอง	ถูกระดม			
<u>เพศ</u> ($x_1^2 = 4.24967, x_2^2 = 2.42314$)					
ชาย	เลือก ส.ส.2526	97.7	2.3	57.2	131
	เลือกผู้ว่าฯ กทม.	96.3	3.7	52.8	134
หญิง	เลือก ส.ส.2526	91.8	8.2	42.8	98
	เลือกผู้ว่าฯ กทม.	91.7	8.3	47.2	120
<u>อายุ</u> ($x_1^2 = 5.06607, x_2^2 = 4.9872$)					
20-25 ปี	เลือก ส.ส.2526	97.6	2.4	17.9	41
	เลือกผู้ว่าฯ กทม.	98.1	1.9	21.3	54
26-30 ปี	เลือก ส.ส.2526	94.8	5.2	33.6	77
	เลือกผู้ว่าฯ กทม.	96.2	3.8	31.1	79
31-40 ปี	เลือก ส.ส.2526	98.4	1.6	27.1	62
	เลือกผู้ว่าฯ กทม.	92.4	7.6	25.9	66
41 ปีขึ้นไป	เลือก ส.ส.2526	89.8	10.2	21.4	49
	เลือกผู้ว่าฯ กทม.	89.1	10.9	21.7	55
<u>การศึกษา</u> ($x_1^2 = 4.59623, x_2^2 = 28.2375$)					
ต่ำกว่าป.4 ลงมา	เลือก ส.ส.2526	88.9	11.1	11.8	27
	เลือกผู้ว่าฯ กทม.	73.3	26.7	11.8	30
ป.5-ม.ศ.5	เลือก ส.ส.2526	93.9	6.1	21.4	49
	เลือกผู้ว่าฯ กทม.	93.7	6.3	24.8	63
สูงกว่า ม.ศ.5	เลือก ส.ส.2526	98.7	1.3	33.2	76
	แต่ไม่จบปริญญาตรี	เลือกผู้ว่าฯ กทม.	97.6	2.4	32.3
ปริญญาตรีขึ้นไป	เลือก ส.ส.2526	94.8	5.2	33.6	77
	เลือกผู้ว่าฯ กทม.	98.7	1.3	31.1	79

ตารางที่ 12 (ต่อ)

สถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคม	ประเภทของการลงคะแนน		ร้อยละ	จำนวน	
	ความสำนึกของตนเอง	ถูกระดม			
อาชีพ ($x_1^2 = 24.7473, x_2^2 = 32.1502$)					
ข้าราชการ	เลือก ส.ส.2526	100.0	-	17.9	41
ตำรวจ	เลือกผู้ว่าฯ กทม.	100.0	-	13.4	34
ทหาร	เลือก ส.ส.2526	97.3	2.7	16.2	37
	เลือกผู้ว่าฯ กทม.	95.2	4.8	16.5	42
พนักงานเอกชน	เลือก ส.ส.2526	100.0	-	26.2	60
รัฐวิสาหกิจ นักธุรกิจ	เลือกผู้ว่าฯ กทม.	100.0	-	29.5	75
นักศึกษา ครู	เลือก ส.ส.2526	96.0	4.0	10.9	25
อาจารย์	เลือกผู้ว่าฯ กทม.	100.0	-	9.9	25
แม่ค้า พ่อค้า	เลือก ส.ส.2526	85.7	14.3	9.2	21
	เลือกผู้ว่าฯ กทม.	82.4	17.6	13.4	34
แม่บ้าน					
คนงานกรรมกร	เลือก ส.ส.2526	80.6	19.4	13.5	31
รับจ้างทั่วไป	เลือกผู้ว่าฯ กทม.	90.3	9.7	12.2	31
อื่น ๆ	เลือก ส.ส.2526	100.0	-	6.1	14
	เลือกผู้ว่าฯ กทม.	69.2	30.8	5.1	13
รายได้/เดือน ($x_1^2 = 2.78498, x_2^2 = 10.2565$)					
ต่ำกว่า 3,000 บาท	เลือก ส.ส.2526	93.3	6.7	38.9	59
ลงมา	เลือกผู้ว่าฯ กทม.	87.5	12.5	41.0	104
3,001-6,000 บาท	เลือก ส.ส.2526	94.9	5.1	43.2	99
	เลือกผู้ว่าฯ กทม.	96.2	3.8	41.3	105
6,001 บาทขึ้นไป	เลือก ส.ส.2526	100.0	-	17.9	41
	เลือกผู้ว่าฯ กทม.	100.0	-	17.7	45
ร้อยละ	เลือก ส.ส.2526	95.2	4.8	100.0	-
	เลือกผู้ว่าฯ กทม.	94.1	5.9	100.0	-
จำนวน	เลือก ส.ส.2526	218	11	-	299
	เลือกผู้ว่าฯ กทม.	239	15	-	254

จากผลการวิจัยที่ได้จะเห็นว่าจำนวนผู้ไปลงคะแนนเสียงด้วยเหตุผลของการถูกระดมในการเลือกตั้งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครมีเพียงร้อยละ 6 ในขณะที่คนส่วนใหญ่ให้เหตุผลว่าไปเลือกเพราะความสำนึกของตัวเองถึงร้อยละ 94 ซึ่งผลการวิจัยนี้มีความสอดคล้องกับผลการศึกษาของ สุจิต บุญบงการ และ พรศักดิ์ ผ่องแผ้ว ที่พบว่าผู้ที่อยู่ในชนบทมีแนวโน้มที่จะถูกชักจูงให้ไปลงคะแนนเสียงมากกว่าผู้ที่อยู่ในเมือง หรือในเขตกรุงเทพมหานคร¹ ดังเช่น การเลือกตั้งผู้แทนราษฎรในจังหวัดขอนแก่น เขต 3 เมื่อ 18 เมษายน 2526 ปรากฏว่าจำนวนผู้ไปลงคะแนนเสียงส่วนใหญ่ไปเพราะถูกชักจูงถึงร้อยละ 92 ในขณะที่ผู้ไปลงคะแนนเสียงด้วยความสำนึกของตัวเองมีเพียงร้อยละ 8 เท่านั้น²

เมื่อเปรียบเทียบกับ การไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้งผู้แทนราษฎรที่ได้จากข้อมูลในครั้งนีก็ปรากฏว่า เป็นไปในทำนองเดียวกันกับการไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร กล่าวคือ ผู้ที่อยู่ในวัยหนุ่มสาว และวัยกลางคน เพศชาย ที่มีฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมสูงจะไปลงคะแนนเสียงด้วยเหตุผลของการถูกชักจูงน้อยกว่าผู้ที่อยู่ในวัยสูงอายุ เพศหญิงและมีฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมต่ำ

ประเด็นที่น่าสนใจของการไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้งที่สำคัญอีกประการหนึ่งก็คือ ทำไมผู้มีสิทธิเลือกตั้งบางคนจึงไม่ไปลงคะแนนเสียง จากการวิจัยปรากฏว่า เหตุผลที่ผู้ตอบมากกว่าครึ่งให้ความสำคัญมากที่สุดก็คือ ไม่มีสิทธิ (ไม่มีชื่ออยู่ในบัญชีรายชื่อผู้มีสิทธิเลือกตั้ง) รองลงมาคือ เหตุผลว่า ไม่ว่างต้องประกอบอาชีพ และติดธุระส่วนตัวอื่น ๆ ซึ่งมีผู้ตอบประมาณ 1 ใน 4 ของกลุ่มตัวอย่าง จากเหตุผลดังกล่าวแสดงว่าบุคคลเหล่านั้นไม่เห็นความสำคัญของการเลือกตั้ง จึงมิได้มีความกระตือรือร้นที่จะพยายามหาวิธีการที่จะทำให้ตนเองมีสิทธิในการเลือกตั้ง หรือ ปลีกเวลาจากธุรกิจไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง ทั้ง ๆ ที่ทางราชการได้ประกาศให้ทราบล่วงหน้าเป็นระยะเวลา นานพอสมควรแล้วว่าจะมีการเลือกตั้งเมื่อใด

¹ สุจิต บุญบงการ และ พรศักดิ์ ผ่องแผ้ว, พฤติกรรมกรรมการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งของคนไทย, หน้า 136.

² พรศักดิ์ ผ่องแผ้ว, การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จังหวัดขอนแก่น เขต 3 18 เมษายน 2526, หน้า 124.

นอกจากประเด็นต่าง ๆ ข้างต้นแล้ว ยังมีอีกประเด็นหนึ่งที่น่าสนใจคือ การติดตามการหาเสียงกับการไปลงคะแนนเสียง ปรากฏว่าในการเลือกตั้งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครครั้งนี้ มีผู้สนใจติดตามการหาเสียงอย่างมากเป็นจำนวนสูงถึงร้อยละ 61 ในขณะที่มีผู้ระบุว่าไม่สนใจการหาเสียงเลย หรือมีความสนใจในการหาเสียงน้อยเพียงร้อยละ 9 เท่านั้น แต่เป็นที่น่าสังเกตว่า ผู้ที่ไม่สนใจในการหาเสียงเลยนี้กลับ เป็นกลุ่มที่ไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง เป็นจำนวนอัตราสูงสุดกว่ากลุ่มอื่นที่มีความสนใจในการหาเสียงเลือกตั้ง รองลงมาคือ ผู้ที่ให้ความสนใจในการหาเสียงมากที่สุดคือ ร้อยละ 67 ส่วนผู้ที่ให้ความสนใจต่อการหาเสียงน้อยไปใช้สิทธิเลือกตั้งประมาณร้อยละ 64 โดยกลุ่มผู้ที่มีความสนใจติดตามการหาเสียงอย่างมากพอสมควรซึ่ง เป็นกลุ่มที่มีจำนวนมากที่สุด กลับไปลงคะแนนเสียงในอัตราที่น้อยที่สุดเพียงร้อยละ 61 (โปรดดูตารางที่ 13 ประกอบ)

เมื่อพิจารณาความสนใจติดตามการหาเสียงกับการไปใช้สิทธิเลือกตั้ง จะเห็นได้อย่างชัดเจนว่า ผู้ที่ให้ความสนใจติดตามการหาเสียงไม่ว่าจะมาก หรือน้อย หรือไม่ให้ความสนใจเลยก็ตามต่างก็ไปใช้สิทธิเลือกตั้งในอัตราที่สูง คือ เกินกว่าครึ่งหนึ่งของจำนวนผู้ตอบ แสดงให้เห็นว่าการเลือกตั้งครั้งนี้มีการแข่งขันกันสูงโดยใช้วิธีการหาเสียงเป็นกลไกสำคัญ ทำให้ประชาชนให้ความสนใจต่อการติดตามการหาเสียง แต่การหาเสียงไม่ได้เป็นปัจจัยที่จูงใจให้ไปใช้สิทธิลงคะแนนเสียงเลือกตั้งแต่อย่างใด ในขณะที่เดียวกันวิธีการหาเสียงที่มีลักษณะ เป็นการใส่ร้ายป้ายสีกัน (ได้จากข้อมูลที่กลุ่มตัวอย่างระบุ) กลับยิ่งทำให้ผู้ที่ติดตามการหาเสียงโดยให้ความสนใจมากพอควรเกิดความเบื่อหน่าย จึงกลายเป็นกลุ่มที่ไปใช้สิทธิที่น้อยที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับบทสรุปของกรุงเทพมหานคร ซึ่งได้สรุปถึงสาเหตุที่ประชาชนไม่ไปใช้สิทธิลงคะแนนเสียงเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแทนตำแหน่งที่ว่างลงของเขต 8 กรุงเทพมหานคร เมื่อวันที่ 8 กุมภาพันธ์ 2524 ว่า วิธีการหาเสียงเลือกตั้งซึ่งมีลักษณะ เป็นการใส่ร้ายป้ายสีกัน เป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้ผู้มีสิทธิเลือกตั้งไม่ไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง ดังนั้นผลการวิจัยที่ได้จึงแตกต่างไปจากผลการศึกษาของสุจิต บุญขงการ และ พรศักดิ์ ผ่องแผ้ว ซึ่งพบว่า ผู้ที่ติดตามการหาเสียงมากมีแนวโน้มจะไปลงคะแนนเสียงมากกว่าคนที่มีความสนใจในด้านนี้น้อย²

¹จรรยาพร วัจนะรัตน์, "การไม่ไปออกเสียงเลือกตั้ง : ศึกษาเฉพาะกรณีผู้ที่ไม่ไปใช้สิทธิเลือกตั้งซ่อมสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เมื่อวันที่ 29 พฤศจิกายน 2524 เขตบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร", หน้า 291-292.

²สุจิต บุญขงการ และ พรศักดิ์ ผ่องแผ้ว, พฤติกรรมการณ์ลงคะแนนเสียงเลือกตั้งของคนไทย ศึกษาจากการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร 22 เมษายน 2522, หน้า 158.

ตารางที่ 13 การไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร จำแนก
ตามความสนใจในการหาเสียงของผู้สมัคร

ความสนใจในการหาเสียงเลือกตั้ง	การไปใช้สิทธิลงคะแนนเสียง		ร้อยละ	จำนวน
	ไป	ไม่ไป		
มากที่สุด	66.7	33.3	9.1	36
มากพอควร	61.2	38.8	60.9	242
น้อย	63.9	36.1	20.9	83
ไม่เลย	72.2	27.8	9.1	36
ร้อยละ	63.2	36.8	100.0	-
รวม	251	146	-	397

อย่างไรก็ตาม ประเด็นที่น่าสนใจก็คือ ผู้ที่ไม่สนใจในการหาเสียงเลยกลายเป็นผู้ที่ไม่ไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้งในอัตราสูงสุดกว่าผู้ที่ให้ความสนใจในการหาเสียงเลือกตั้ง ซึ่งพฤติกรรมเช่นนี้อาจจะอธิบายได้ว่า ผู้ไปลงคะแนนเสียงเหล่านี้ อาจไปออกเสียงโดยไม่เห็นความสำคัญของการเลือกตั้งเท่าใดนัก แต่ไปลงคะแนนเสียงเพราะความเคยชินหรือไม่ก็ไปเพราะถูกชักจูงโดยทางราชการหรือผู้อื่นร้องขอ จากลักษณะของการไปลงคะแนนเสียงเช่นนี้ ผู้ออกเสียงจึงไม่ให้ความสนใจในเรื่องราวของผู้สมัคร ตลอดจนความเป็นไปทางการเมืองในขณะนั้นที่จะนำมาประกอบการตัดสินใจ นอกจากนี้ ผู้วิจัยยังได้สอบถามเพิ่มเติมว่า ผู้ไปลงคะแนนเสียงมีความสนใจในผลการเลือกตั้งมากน้อยเพียงใด ปรากฏว่ามีผู้ตอบว่าไม่สนใจผลการเลือกตั้งเลย เป็นจำนวนถึงร้อยละ 14 ซึ่งนับว่าเป็นจำนวนที่ไม่น้อย จึงเท่ากับเป็นการยืนยันว่า ผู้เลือกตั้งจำนวนไม่น้อยไปเลือกตั้งโดยไม่ใส่ใจเรื่องการเลือกตั้ง หรือเห็นความสำคัญของการเลือกตั้ง แต่ไปเพราะถูกชักจูงหรือด้วยความเคยชินหรือเพราะสถานการณ์ในเฉพาะช่วงสมัยก่อนที่จะมีการเลือกตั้ง ซึ่งในครั้งนี้ก็คือนุคลิกภาพที่เด่นชัดของผู้สมัครบางคนที่แตกต่างกันจากผู้สมัครคนอื่น ๆ และการวางเว้นจากการเลือกตั้งในระดับท้องถิ่นมาเป็นระยะเวลา

จากผลการวิจัยในส่วนนี้สรุปได้ว่า เพศชายมีแนวโน้มที่จะไปใช้สิทธิเลือกตั้งสูงกว่าเพศหญิงเล็กน้อย โดยเพศหญิงมีโอกาสที่จะไปลงคะแนนเสียง เพราะถูกชักจูงหรือตามคนอื่นไปมากกว่าผู้ลงคะแนนเสียงเพศชาย ผู้ที่มีอายุอยู่ในช่วง 41 ปีขึ้นไป มีแนวโน้มไปลงคะแนนเสียงมากกว่าผู้ที่อยู่ในวัยหนุ่มสาว หรือวัยกลางคน (31-40 ปี) แต่ถูกชักจูงได้ง่ายกว่า โดยให้เหตุผลสำคัญของการไปลงคะแนนเสียงในครั้งนี่ว่า ตำแหน่งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครเป็นตำแหน่งที่มีความสำคัญต่อการบริหารกรุงเทพมหานคร

ด้านการศึกษา ผู้ที่มีการศึกษาสูงไม่ได้ไปลงคะแนนเสียงในอัตราที่สูงกว่าผู้ที่มีการศึกษาดำ และมีเหตุผลในการไปเลือกตั้งว่าเนื่องจากตำแหน่งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครเป็นตำแหน่งที่มีความสำคัญสูงกว่าผู้ที่มีการศึกษาดำ ทำให้ผู้มีการศึกษาสูงมีแนวโน้มที่จะไปเลือกตั้งด้วยความสำนึกของตัวเองมากกว่าผู้ที่มีการศึกษาดำกว่า ซึ่งมักจะไปลงคะแนนเสียง เพราะการถูกระดม

ด้านอาชีพ ปรากฏว่า ผู้ที่มีอาชีพเป็นแม่ค้า พ่อค้า เป็นกลุ่มที่ไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้งมากที่สุด โดยมีกลุ่มพนักงานรัฐวิสาหกิจ และนักธุรกิจ และกลุ่มทหารไปใช้สิทธิเลือกตั้งในอัตราสูงมากเช่นกัน ส่วนใหญ่ไปลงคะแนนเสียง เพราะต้องการให้ผู้สมัครที่ตนพอใจ เข้าไปบริหารงานและเห็นว่าตำแหน่งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครเป็นตำแหน่งที่มีความสำคัญเช่นเดียวกับกลุ่มอื่น ๆ มีอัตราการไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง เพราะถูกระดมมากกว่ากลุ่มอาชีพอื่น

ในด้านรายได้นั้น ผู้ที่มีรายได้สูงมีแนวโน้มไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้งมากกว่าผู้ที่มีรายได้ต่ำไปลงคะแนนเสียงด้วย เหตุผลที่ว่าตำแหน่งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครเป็นตำแหน่งที่มีความสำคัญจึงมีโอกาสที่จะไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้งด้วยการถูกระดมน้อยกว่าผู้ที่มีรายได้ต่ำ

ผลสรุปข้างต้นแสดงให้เห็นว่า ผู้ไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้งไม่ว่าจะเป็นการเลือกตั้งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร หรือการเลือกตั้งผู้แทนราษฎรเฉพาะในเขตกรุงเทพมหานคร ลักษณะทางด้านเศรษฐกิจและสังคมไม่ทำให้พฤติกรรมการไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้งแตกต่างกันมากนัก

นอกจากนี้ยังพบว่า ผู้ที่ไม่มีความสนใจในการหาเสียงเลย เป็นกลุ่มที่ไปลงคะแนนเสียงสูงกว่าผู้ที่สนใจติดตามการหาเสียง สำหรับการเลือกตั้งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครครั้งนี้

2. ปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจและสังคมกับการตัดสินใจเลือกพรรคการเมืองหรือตัวบุคคล

ในการเลือกตั้งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครครั้งนี้ ประเด็นที่มีการถกเถียง และวิพากษ์วิจารณ์มากที่สุดก็คือ เรื่องที่ผู้สมัครบางคนสังกัดพรรคการเมือง ในขณะที่ผู้สมัครบางคนไม่ได้สังกัดพรรคการเมือง โดยที่กฎหมายให้อำนาจให้จนกระทั่งการแข่งขันกลายเป็นการแข่งขันระหว่าง

พรรคการเมืองกับตัวบุคคล ทำให้ผู้ลงคะแนนเสียงเลือกตั้งเกิดความสับสนในการตัดสินใจ ว่าควรจะใช้เกณฑ์ใด เป็น เกณฑ์ที่จะช่วยในการพิจารณาตัดสินใจ เลือกผู้สมัคร กล่าวคือ ตัดสินใจ เลือกตั้ง โดยคำนึงถึงพรรค เป็น เกณฑ์ หรือ เลือกโดยคำนึงถึงบุคคล หรือผสมผสานกันระหว่าง พรรคกับบุคคล

จากการวิจัยพฤติกรรมการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งเมื่อปี พ.ศ.2522 และ พ.ศ.2526 ปรากฏว่า ผู้เลือกตั้งส่วนใหญ่นิยมที่จะ เลือกตัวบุคคลมากกว่าที่จะ เลือก เป็นพรรค¹ ดังนั้น ประเด็นที่น่าสนใจในการเลือกตั้งครั้งนี้ก็คือ ผู้ไปลงคะแนนเสียงยังคงนิยม เลือกตัวบุคคลมากกว่า เลือกพรรค อยู่หรือไม่

ผลการวิจัย พบว่า ผู้ที่เลือกโดยคำนึงถึงตัวบุคคลมีมากกว่าที่คำนึงถึงพรรคในอัตราสูง คือ ร้อยละ 54 ระบุว่าเลือกโดยคำนึงถึงตัวบุคคลหรือผู้สมัครเป็นเกณฑ์ ในขณะที่ร้อยละ 29 ตอบว่า เลือกโดยคำนึงถึงทั้งผู้สมัครและพรรครวมกัน ส่วนผู้ที่ตอบว่า เลือกโดยคำนึงถึงพรรค เป็น เกณฑ์นั้น มีเพียงร้อยละ 17 (โปรดดูตารางที่ 14)

หากพิจารณาเปรียบเทียบกับ การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เมื่อ 18 เมษายน 2526 ที่เลือกโดยประชาชนในเขตกรุงเทพมหานคร ซึ่งได้จากการตอบคำสัมภาษณ์ครั้งนี้ ปรากฏว่า ผู้ไป เลือกตั้งทำการเลือกโดยคำนึงถึงพรรคและตัวบุคคลประกอบกัน เป็น เกณฑ์สำคัญถึงร้อยละ 41 ในขณะที่ร้อยละ 35 ตอบว่าเลือกโดยคำนึงถึงพรรค เป็น เกณฑ์ โดยให้ความสำคัญกับตัวบุคคลสำหรับ เป็น เกณฑ์ ตัดสินใจเป็นประการน้อยที่สุด คือ ร้อยละ 24

เมื่อจำแนกตามสถานภาพทาง เศรษฐกิจและสังคมแล้ว ปรากฏว่า เพศชายมีแนวโน้ม เลือก โดยคำนึงถึงพรรคมากกว่าเพศหญิง ในขณะที่เพศหญิงเลือกโดยใช้ตัวบุคคล เป็น เกณฑ์ถึงร้อยละ 62 เพศชายจะ เลือกโดยคำนึงถึงตัวบุคคลในอัตราที่น้อยกว่า คือ ร้อยละ 47 ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษา เกี่ยวกับพฤติกรรมการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งของคนไทย ในปี พ.ศ.2522 และปี พ.ศ.2526 ที่สรุป ไว้ว่า ในส่วนของปัจจัยทาง เศรษฐกิจและสังคมกับพฤติกรรมการลงคะแนนเสียงนั้น สำหรับการเลือก ผู้สมัคร เพศชายจะ เลือกโดยคำนึงถึงพรรคมากกว่าบุคคล²

¹ สุจิต บุญขงการ และ พรศักดิ์ ห่องแก้ว, พฤติกรรมการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งของ คนไทย, หน้า 148-149.

² สุจิต บุญขงการ และ พรศักดิ์ ห่องแก้ว, เรื่องเดิม, หน้า 226-227.

ตารางที่ 14 เกณฑ์การลงคะแนนเสียง เลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร
เมื่อวันที่ 18 เมษายน 2526 และ เลือกตั้งผู้ว่าราชการ
กรุงเทพมหานคร จำแนกตามฐานะทางเศรษฐกิจและสังคม

สถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคม		เกณฑ์การเลือก			ร้อยละ	จำนวน
		พรรค	ผู้สมัคร	ทั้งพรรคและ ผู้สมัคร		
<u>เพศ</u> ($x_1^2 = 12.6377, x_2^2 = 6.36987$)						
ชาย	เลือก ส.ส.2526	43.4	17.6	39.0	56.4	136
	เลือกผู้ว่าฯ กทม.	21.5	47.4	31.1	51.9	135
หญิง	เลือก ส.ส.2526	22.9	31.4	45.7	43.6	105
	เลือกผู้ว่าฯ กทม.	12.0	61.6	26.4	48.1	125
<u>อายุ</u> ($x_1^2 = 8.63107, x_2^2 = 4.80974$)						
20-25 ปี	เลือก ส.ส.2526	21.7	28.3	50.0	19.0	46
	เลือกผู้ว่าฯ กทม.	10.7	55.4	33.9	21.5	56
26-30 ปี	เลือก ส.ส.2526	35.0	22.5	42.5	33.2	80
	เลือกผู้ว่าฯ กทม.	18.3	50.0	31.7	31.5	82
31-40 ปี	เลือก ส.ส.2526	40.6	15.6	43.8	26.6	64
	เลือกผู้ว่าฯ กทม.	19.4	52.2	28.4	25.8	67
41 ปีขึ้นไป	เลือก ส.ส.2526	37.2	31.4	31.4	21.2	51
	เลือกผู้ว่าฯ กทม.	18.2	61.8	20.0	21.2	55
<u>การศึกษา</u> ($x_1^2 = 31.0676, x_2^2 = 35.9294$)						
ต่ำกว่าป.4 ลงมา	เลือก ส.ส.2526	32.1	42.9	25.0	11.6	28
	เลือกผู้ว่าฯ กทม.	12.9	77.4	9.7	11.9	31
ป.5-ม.ศ.5	เลือก ส.ส.2526	24.5	35.9	39.6	22.0	53
	เลือกผู้ว่าฯ กทม.	9.7	70.9	19.4	23.9	62
สูงกว่า ม.ศ.5	เลือก ส.ส.2526	23.7	20.0	56.3	33.2	80
	เลือกผู้ว่าฯ กทม.	9.5	50.0	40.5	32.3	84
ปริญญาตรีขึ้นไป	เลือก ส.ส.2526	52.3	12.5	35.0	33.2	80
	เลือกผู้ว่าฯ กทม.	31.3	37.4	31.3	31.9	83

ตารางที่ 14 (ต่อ)

สถานภาพทาง เศรษฐกิจและสังคม	เกณฑ์การเลือก			ร้อยละ	จำนวน	
	พรรค	ผู้สมัคร	ทั้งพรรคและ ผู้สมัคร			
อาชีพ ($x_1^2 = 32.8071, x_2^2 = 32.5162$)						
ข้าราชการ ดำรง	เลือก ส.ส.2526	55.0	12.5	32.5	16.6	40
	เลือกผู้ว่าฯ กทม.	29.4	32.4	38.2	13.1	34
ทหาร	เลือก ส.ส.2526	33.3	23.1	43.6	16.2	39
	เลือกผู้ว่าฯ กทม.	9.8	65.9	24.3	15.8	41
พนักงานเอกชน	เลือก ส.ส.2526	35.5	12.9	51.6	25.7	62
รัฐวิสาหกิจ นักธุรกิจ	เลือกผู้ว่าฯ กทม.	14.7	48.0	37.3	28.8	75
นักศึกษา ครู	เลือก ส.ส.2526	25.8	22.6	51.6	12.9	31
อาจารย์	เลือกผู้ว่าฯ กทม.	29.0	35.5	35.5	11.9	31
	เลือก ส.ส.2526	31.8	50.0	18.2	9.1	22
แม่ค้า พ่อค้า	เลือกผู้ว่าฯ กทม.	8.8	76.5	14.7	13.1	34
	เลือก ส.ส.2526	27.3	27.3	45.4	13.7	33
แม่บ้าน คนงานกรรมกร	เลือก ส.ส.2526	27.3	27.3	45.4	13.7	33
รับจ้างทั่วไป	เลือกผู้ว่าฯ กทม.	12.5	68.8	18.7	12.3	32
อื่น ๆ	เลือก ส.ส.2526	14.3	57.1	28.6	5.8	14
	เลือกผู้ว่าฯ กทม.	23.1	61.5	15.4	5.0	13
รายได้/เดือน ($x_1^2 = 27.4828, x_2^2 = 7.38247$)						
ต่ำกว่า 3,000 บาท	เลือก ส.ส.2526	28.6	35.7	35.7	40.7	98
ลงมา	เลือกผู้ว่าฯ กทม.	11.1	63.0	25.9	41.5	108
	เลือก ส.ส.2526	30.4	19.6	50.0	42.3	102
3,001-6,000 บาท	เลือกผู้ว่าฯ กทม.	19.6	48.6	31.8	41.2	107
	เลือก ส.ส.2526	63.4	4.9	31.7	17.0	41
6,001 บาทขึ้นไป	เลือกผู้ว่าฯ กทม.	24.4	46.7	28.9	17.3	45
	เลือก ส.ส.2526	35.3	23.7	41.0	-	-
ร้อยละ	เลือกผู้ว่าฯ กทม.	16.9	54.2	28.9	-	-
	เลือก ส.ส.2526	85	57	99	-	241
จำนวน	เลือกผู้ว่าฯ กทม.	44	141	75	-	260

ในด้านอายุ จากการวิจัยพบว่า ผู้ที่มีอายุสูงกว่า 41 ปีขึ้นไปมีแนวโน้มที่จะเลือกตัวบุคคลมากกว่าผู้ที่มีอายุต่ำลงมา ซึ่งเป็นไปในทำนองเดียวกันกับผลการศึกษาของ สุจิต บุญขงการ และ พรศักดิ์ ผ่องแผ้ว เมื่อปี 2522 ซึ่งพบว่า ผู้ไปลงคะแนนเสียงยิ่งมีอายุมากขึ้นยิ่งมีแนวโน้มที่จะเลือกโดยคำนึงถึงตัวบุคคลมากกว่าพรรค¹

เมื่อพิจารณาในด้านการศึกษา ซึ่งน่าจะส่งผลไม่น้อยต่อการตัดสินใจของผู้ลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง ว่าจะเลือกโดยคำนึงถึงตัวบุคคลหรือพรรค เป็นเกณฑ์ ผู้ลงคะแนนเสียงเลือกตั้งที่มีระดับการศึกษาสูงซึ่งมีความรู้ความเข้าใจในระบบการเมืองการปกครองแบบประชาธิปไตยสูงกว่าผู้ลงคะแนนเสียงเลือกตั้งที่มีระดับการศึกษาต่ำ² ควรที่จะเห็นความสำคัญของพรรคในการปกครองแบบประชาธิปไตย จึงน่าจะเลือกโดยคำนึงถึงพรรคมากกว่าตัวบุคคล จากการวิจัย ปรากฏว่า ผู้ที่มีการศึกษาในระดับประถมศึกษาปีที่ 4 ลงมา ส่วนใหญ่จะเลือกโดยคำนึงถึงตัวบุคคลคือ ร้อยละ 77 โดยเลือกพรรคเพียงร้อยละ 13 เท่านั้น ส่วนผู้ที่มีการศึกษาในระดับสูงขึ้นไปจะเลือกโดยคำนึงถึงพรรคมากกว่าผู้ที่มีการศึกษาในระดับต่ำ จึงเป็นที่น่าสังเกตว่าการเลือกตั้งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครครั้งนี้ ระดับการศึกษาไม่ทำให้เกิดความแตกต่างในเกณฑ์การเลือกผู้สมัครแต่อย่างใด กล่าวคือ ผู้ไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้งจะเลือกโดยคำนึงถึงตัวบุคคลมากกว่าพรรคในทุกระดับการศึกษา แต่ผู้ที่มีระดับการศึกษาสูงขึ้นปริญญาตรีขึ้นไปจะเลือกโดยคำนึงถึงพรรคในอัตราที่สูงกว่าผู้ที่มีระดับการศึกษาต่ำกว่า คือ ร้อยละ 31 ในขณะที่ผู้มีการศึกษาสูงกว่าชั้นมัธยมศึกษาจะเลือกโดยคำนึงถึงพรรคเพียงร้อยละ 10 และผู้มีการศึกษาต่ำกว่าชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จะเลือกโดยคำนึงถึงพรรคร้อยละ 13 เท่านั้น (โปรดดูตารางที่ 14 ประกอบ) นอกจากนี้ข้อสังเกตดังกล่าวแล้ว ยังมีข้อที่น่าสังเกตอีกประการหนึ่งคือ ผู้ที่มีระดับการศึกษาดังแต่ชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายขึ้นไปจะเลือกโดยพิจารณาถึงตัวบุคคลและพรรคการเมืองประกอบกันในอัตราที่สูง คือ ร้อยละ 41 ของผู้มีการศึกษาสูงกว่าชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 แต่ยังไม่จบปริญญาตรี และร้อยละ 31 ของผู้มีการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรีขึ้นไป ทั้งนี้ น่าจะเป็นเพราะ กฎหมายในการเลือกตั้งครั้งนี้ เอื้ออำนวยให้ผู้สมัครไม่จำเป็นต้องสังกัดพรรค

¹ สุจิต บุญขงการ และ พรศักดิ์ ผ่องแผ้ว, พฤติกรรมการณ์ลงคะแนนเสียงเลือกตั้งของคนไทย ศึกษาจากการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร 22 เมษายน 2522, หน้า 85.

² จิรายุทธ วัจนะรัตน์, "การไม่ไปออกเสียงเลือกตั้ง : ศึกษาเฉพาะกรณีที่ไม่ไปใช้สิทธิเลือกตั้งซ่อมสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เมื่อวันที่ 29 พฤศจิกายน 2524 เขตบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร", หน้า 219.

การเมือง ประกอบกับชื่อเสียง และบุคลิกภาพที่เด่นชัดของผู้สมัครบางคน จึงเป็นแรงจูงใจให้ผู้ลงคะแนนเสียง เลือกตั้งค่านึงถึงตัวบุคคลหรือตัวบุคคลประกอบกับพรรคการเมืองควบคู่กันในการตัดสินใจเลือกผู้สมัครคนใดคนหนึ่ง ผลการศึกษาที่ได้ในครั้งนี้นี้จึงสอดคล้องกับพฤติกรรมการเลือกตั้งของคนไทย ซึ่ง สุจิต บุญบงการ และ พรศักดิ์ ผ่องแผ้ว ได้ทำการศึกษาวิจัยไว้ และพบว่าผู้เลือกตั้งยังมีการศึกษาสูงขึ้น ยังมีแนวโน้มที่จะลงคะแนนเสียงโดยค่านึงถึงพรรคมากกว่าผู้ที่มีการศึกษาค่าว่า แสดงให้เห็นว่า ผู้ที่มีการศึกษาสูง เห็นความสำคัญของพรรคการเมืองมากกว่าผู้ที่มีการศึกษาค่า¹

เมื่อเปรียบเทียบกับ การเลือกตั้งผู้แทนราษฎรของประชาชนในเขตกรุงเทพมหานคร เมื่อ 18 เมษายน 2526 ซึ่งได้จากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างในครั้งนี ปรากฏว่าผลการศึกษาที่ได้เป็นไปในทำนองเดียวกันกับการเลือกตั้งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร ในประการที่ว่า ผู้มีระดับการศึกษาสูงจะลงคะแนนเสียงโดยค่านึงถึงพรรคมากกว่าผู้ที่มีระดับการศึกษาค่า ทั้งนี้ผู้ที่มีระดับการศึกษาสูง จะพิจารณาเลือกผู้สมัครคนใดคนหนึ่งโดยค่านึงถึงพรรคมากกว่าตัวบุคคล ในขณะที่ผู้มีการศึกษาในระดับค่าจะตัดสินใจเลือกโดยค่านึงถึงตัวบุคคลมากกว่าพรรค ซึ่งลักษณะประการนี้แตกต่างไปจากการเลือกตั้งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร ที่ผู้ลงคะแนนเสียงเลือกตั้งจะเลือกโดยค่านึงถึงตัวบุคคล เป็นสำคัญไม่ว่าจะมีระดับการศึกษาแตกต่างกัน เช่นไร

สำหรับในด้านอาชีพนั้น จากการวิจัยพบว่า ผู้ไปลงคะแนนเสียงที่เป็นพ่อค้า แม่ค้า จะเลือกโดยค่านึงถึงตัวบุคคลเป็นเกณฑ์สำคัญ ในจำนวนอัตราสูงที่สุด คือ ร้อยละ 77 รองลงมาคือ กลุ่มแม่บ้านคนงานกรรมกร และรับจ้างทั่วไป ร้อยละ 69 กลุ่มทหารร้อยละ 66 และกลุ่มพนักงานเอกชน รัฐวิสาหกิจ และนักธุรกิจ ร้อยละ 48 โดยมีกลุ่มข้าราชการ และตำรวจ เป็นกลุ่มที่ให้ความสำคัญกับตัวบุคคลในอัตราค่าที่สุดคือ ร้อยละ 32 สรุปได้ว่า กลุ่มที่มีลักษณะอาชีพที่มั่นคงจะเลือกโดยค่านึงถึงตัวบุคคลในอัตราค่าต่ำกว่ากลุ่มที่มีอาชีพไม่มั่นคง

ในด้านรายได้ ซึ่งมีความสัมพันธ์กับการศึกษา และอาชีพ จากการวิจัยสรุปได้ว่า บุคคลยิ่งมีระดับรายได้สูงขึ้นจะเลือกโดยค่านึงถึงตัวบุคคลน้อยลง นั่นก็คือ ผู้ที่มีรายได้สูงจะลงคะแนนเสียงโดยค่านึงถึงตัวบุคคลน้อยกว่าผู้ที่มีระดับรายได้อ่าง

¹ สุจิต บุญบงการ และ พรศักดิ์ ผ่องแผ้ว, พฤติกรรมการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งของคนไทย, หน้า 150.

จากผลของการศึกษาข้างต้น พอที่จะสรุปได้ว่า ผู้ที่มีการศึกษาสูง มีอายุระหว่าง 26-40 ปี มีอาชีพเป็นข้าราชการ ตำรวจ นักศึกษา ครู อาจารย์ และมีฐานะทางเศรษฐกิจปานกลางขึ้นไป มีแนวโน้มที่จะลงคะแนนเสียงโดยคำนึงถึงพรรคมากกว่าผู้ที่มีการศึกษาดำ มีอาชีพเป็นแม่ค้า พ่อค้า อายุตั้งแต่ 41 ปีขึ้นไป และมีฐานะทางเศรษฐกิจต่ำ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ สัจจิต บุญขงการ และ พรศักดิ์ ผ่องแผ้ว ที่ได้ทำการวิจัยพฤติกรรมการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งของคนไทยไว้เมื่อปี พ.ศ.2522 และ ปี พ.ศ.2526¹

นอกจากผู้วิจัยจะทำการสอบถามเกี่ยวกับการตัดสินใจลงคะแนนเสียงโดยเลือกพรรคหรือตัวบุคคลเป็นเกณฑ์แล้ว ผู้วิจัยได้สอบถามต่อไปว่า ผู้สมัครรับเลือกตั้งตำแหน่งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครสังกัดพรรคการเมืองหรือไม่ ผลปรากฏว่า ผู้ตอบจำนวนมากกว่าครึ่ง (ร้อยละ 57) ระบุว่า ผู้สมัครรับเลือกตั้งในตำแหน่งนี้ไม่จำเป็นต้องสังกัดพรรคการเมือง ในขณะที่ผู้ตอบร้อยละ 37 มีความเห็นว่า ผู้สมัครรับเลือกตั้งควรจะสังกัดพรรคการเมือง โดยมีผู้ตอบร้อยละ 6 ที่ไม่มีความคิดเห็นในเรื่องนี้ ซึ่งผลการศึกษาที่ได้ตรงกับการสำรวจของสำนักงานสถิติแห่งชาติ เกี่ยวกับการเลือกตั้ง ซึ่งได้กระทำล่วงหน้าก่อนที่จะมีการเลือกตั้ง โดยพบว่า มีประชาชนเพียงร้อยละ 17 ที่ให้ความเห็นว่า ผู้สมัครรับเลือกตั้งตำแหน่งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครควรจะสังกัดพรรคการเมือง ที่เห็นว่าผู้สมัครไม่จำเป็นต้องสังกัดพรรคการเมืองมีมากกว่า คือ ประมาณร้อยละ 28 ที่ยังไม่มีความเห็นในเรื่องนี้มีถึงร้อยละ 55 หรือว่าครึ่งของผู้ตอบทั้งหมด² จึงเป็นการยืนยันว่า ผู้ลงคะแนนเสียงเลือกตั้งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครให้ความสำคัญกับตัวบุคคลมากกว่าพรรคในการตัดสินใจลงคะแนนเสียง และไม่เห็นความสำคัญของพรรคการเมืองที่มีต่อการปกครองในระบอบประชาธิปไตย โดยเฉพาะในการเมืองระดับท้องถิ่นซึ่งถือ เป็นการปูพื้นฐานการปกครองระบอบประชาธิปไตยในระดับชาติ จากการวิจัยผู้ที่ตอบว่าผู้สมัครไม่จำเป็นต้องสังกัดพรรคการเมืองนั้น ให้เหตุผลที่สำคัญว่า หากให้ผู้สมัครสังกัดพรรคการเมืองแล้ว จะเป็นการจำกัดคนที่มีความสามารถ แต่ไม่สามารถสังกัดพรรคการเมืองได้ถึงร้อยละ 48 โดยมีเหตุผลอื่นที่น่าสนใจรองลงมาคือ พรรคอาจจะเสนอชื่อบุคคลอื่นที่พรรคพอใจเข้ารับการเลือกตั้งแทนบุคคลที่มีความสามารถอย่างแท้จริง การเลือกตั้งผู้ว่าราชการ

¹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 152.

² "สำรวจครั้งแรก ประชาชนยังไม่ตัดสินใจ", สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์, 3 พฤศจิกายน 2528, หน้า 7.

กรุงเทพมหานครเป็นการเลือกตั้งในระดับท้องถิ่นไม่ใช่ระดับชาติ ผู้สมัครจึงไม่จำเป็นต้องสังกัดพรรคการเมือง ส่วนผู้ที่ตอบว่าผู้สมัครควรสังกัดพรรคการเมือง มีเหตุผลที่สำคัญคือ เห็นว่าง่ายต่อการบริหารงานระดับท้องถิ่นซึ่งจะเชื่อมโยงกับระดับชาติ และเป็นการปูพื้นฐานในการปกครองระบอบประชาธิปไตย ซึ่งเน้นในเรื่องพรรคการเมือง โดยมีผู้ให้เหตุผลใน 2 ประการนี้ ในอัตราที่เท่ากันคือ ร้อยละ 36 ส่วนเหตุผลอื่นที่สำคัญรองลงมาก็คือ เห็นว่า นโยบายของบุคคลอาจเปลี่ยนแปลงไปได้ แต่หากเป็นนโยบายของพรรคย่อมไม่เปลี่ยนแปลง

ประเด็นที่น่าสนใจต่อไป เกี่ยวกับการตัดสินใจลงคะแนนเสียง ก็คือ ในการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งไม่ว่าผู้ไปลงคะแนนเสียงจะคำนึงถึงพรรคหรือตัวบุคคลก็ตาม ผู้ลงคะแนนเสียงที่มีสถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคมต่างกัน ได้ใช้เกณฑ์ต่างกันเล็กน้อยเพียงใดในการเลือกพรรคนั้นหรือผู้สมัครคนนั้น เช่น เลือกโดยคำนึงถึงความสามารถ ชื่อเสียง หรือเพราะนโยบายของผู้สมัครหรือของพรรค เป็นสำคัญหรือไม่อย่างไร

ในกรณีของผู้เลือกตั้งที่คำนึงถึงพรรคหรือคำนึงถึงพรรคและตัวบุคคลควบคู่กันนั้น เหตุผลสำคัญที่ใช้เป็นเกณฑ์ในการเลือกพรรค ก็คือ นโยบายของพรรคการเมือง ซึ่งมีผู้ตอบในประเด็นนี้มากที่สุดถึงร้อยละ 42 รองลงมาเป็นเรื่องความสามารถของพรรค และความนิยมในตัวผู้สมัครและพรรค ส่วนเหตุผลที่เกี่ยวกับชื่อเสียงของพรรค ความนิยมหัวหน้าพรรค ชอบในตัวผู้สมัครของพรรค หรือชอบการรณรงค์หาเสียงที่แตกต่างจากพรรคอื่น ๆ นั้น เป็นเหตุผลที่ผู้ตอบไม่ได้ให้ความสำคัญมากนัก แสดงให้เห็นว่านโยบายและผลงานของพรรคการเมืองในอดีตมีผลต่อการตัดสินใจเลือกของผู้ลงคะแนนในครั้งนี้

เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบความแตกต่างในด้านฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมของผู้ลงคะแนนเสียงเลือกตั้งที่มีต่อเหตุผลของเกณฑ์ในการตัดสินใจดังกล่าว ปรากฏว่า ในด้านเพศ เพศชายจะทำการเลือกพรรคโดยคำนึงถึงนโยบายของพรรคมากกว่าเพศหญิง คือ ร้อยละ 44 ในขณะที่เพศหญิงเลือกพรรคโดยคำนึงถึงนโยบายของพรรคในอัตราที่ต่ำกว่า คือ ร้อยละ 39 ผลการวิจัยที่ได้จึงสอดคล้องกับผลการวิจัยของ สุจิต บุญขงการ และ พรศักดิ์ ผ่องแผ้ว ในปัจจัยด้านเพศที่มีต่อเหตุผลของการตัดสินใจเลือกพรรค ซึ่งพบว่า ในการเลือกพรรคนั้นพรรคใด เพศชายจะคำนึงถึงนโยบายของพรรคมากกว่าผู้ลงคะแนนเพศหญิง¹

¹ สุจิต บุญขงการ และ พรศักดิ์ ผ่องแผ้ว, พฤติกรรมการณ์ลงคะแนนเสียงเลือกตั้งของคนไทย, หน้า 226-227.

ส่วนด้านอายุนั้น กลุ่มผู้เลือกตั้งที่อยู่ในช่วงอายุ 20-25 ปี เป็นกลุ่มที่เลือกโดยคำนึงถึงนโยบายของพรรคมากที่สุด รองลงมาคือ กลุ่มผู้มีอายุ 26-30 ปี และ อายุ 41 ปีขึ้นไป ส่วนที่น้อยที่สุดคือ กลุ่มผู้มีอายุ 31-40 ปี ซึ่งถือเป็นกลุ่มอายุช่วงวัยกลางคนสำหรับการศึกษาวิจัยในครั้งนี้

เมื่อพิจารณาในด้านการศึกษา โดยหลักการแล้วนั้น ผู้ที่มีการศึกษาจะเป็นผู้ที่มีความรู้ความเข้าใจและความสนใจในทางการเมืองสูง ได้รับข้อมูลข่าวสารทางการเมืองที่ดี และมีความเข้าใจในกลไกทางการเมืองที่ดีกว่าคนที่มีการศึกษาน้อย ควรจะเลือกโดยคำนึงถึงนโยบายของพรรคมากกว่า ผลการวิจัย พฤติกรรมการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งของคนไทยเมื่อปี พ.ศ. 2526¹ ก็ยืนยันหลักการดังกล่าวข้างต้น แต่สำหรับการเลือกตั้งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครครั้งนี้ ผลการวิจัยไม่เป็นไปตามตามหลักการนั้น กล่าวคือ ผู้ที่มีการศึกษาค่าระดับประถมปีที่ 4 ลงมาเป็นกลุ่มที่เลือกพรรคโดยคำนึงถึงนโยบายของพรรคมากที่สุด (ร้อยละ 57) ในขณะที่ผู้มีการศึกษาสูงตั้งแต่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ขึ้นไปคำนึงถึงนโยบายของพรรคในจำนวนอัตราที่ต่ำกว่าเพียงร้อยละ 31 เท่านั้น (โปรดดูตารางที่ 15) ที่เป็นเช่นนี้อาจจะเป็นเพราะการเลือกตั้งครั้งนี้ มีพรรคการเมืองส่งผู้สมัครเข้ารับการแข่งขันน้อยเพียง 3 พรรคเท่านั้น คือ พรรคประชาธิปัตย์ พรรคประชากรไทย และพรรคมวลชน โดยการแข่งขันทันทีไม่ได้เป็นการแข่งขันระหว่างพรรคการเมือง แต่เป็นการแข่งขันระหว่างพรรคกับตัวบุคคล การแถลงนโยบายของพรรคจึงไม่เข้มข้นและชัดเจนเท่าที่ควร เพราะมิได้เป็นการต่อสู้ระหว่างพรรคกับพรรค จึงทำให้ผู้มีการศึกษาสูงนำเหตุผลประการอื่นเข้ามาประกอบการตัดสินใจด้วย คือ เหตุผลที่เกี่ยวกับความสามารถของพรรคในการบริหารงาน นอกจากนี้ จากการวิจัยยังพบข้อที่น่าสังเกตว่า ผู้มีการศึกษาในระดับต่ำจะขาดข่าวสารการเมือง และความรู้ความเข้าใจในเรื่องพรรคการเมืองเป็นจำนวนมาก (ได้จากคำตอบในแบบสอบถามข้อที่ 10, 11, 12, 19 และ 20 ดูภาคผนวก ค. ประกอบ) ดังนั้นจึงทำให้เกิดความสับสนในการพิจารณาเลือกผู้สมัครกับเกณฑ์ในการตัดสินใจ โดยผู้เลือกตั้งบางคนตอบว่า ลงคะแนนเสียงเลือกตั้งโดยคำนึงถึงพรรค แต่เมื่อระบุว่าเลือกผู้สมัครคนใดกลับเลือกผู้สมัครที่ไม่ได้สังกัดพรรค และผู้ลงคะแนนเสียงเลือกตั้งส่วนใหญ่เข้าใจว่า พล.ต.จำลอง ศรีเมือง ผู้สมัครหมายเลข 8 สังกัดพรรคการเมือง โดยเข้าใจว่ากลุ่มรวมพลังคือ พรรคการเมืองพรรคหนึ่ง ดังนั้นนโยบายที่ผู้สมัครแถลง จึงทำให้ผู้ลงคะแนนเสียงเลือกตั้งที่มีระดับการศึกษาน้อยและเป็นกลุ่มที่ไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้งมากที่สุดคิดว่าเป็นนโยบายของพรรคการเมือง

¹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 153-154.

จึงทำให้ผลการศึกษาออกมาในลักษณะดังกล่าว ซึ่งมีความสอดคล้องกับปัจจัยในด้านรายได้ กล่าวคือ ผู้ที่มีระดับรายได้สูงจะเลือกพรรคโดยคำนึงถึงนโยบายของพรรคเพียงร้อยละ 20 แต่ให้ความสำคัญกับความสามารถของพรรคในจำนวนอัตราที่สูงกว่า (ร้อยละ 30) ในขณะที่ผู้มีระดับรายได้ต่ำจะเลือกพรรคโดยคำนึงถึงนโยบายของพรรคในอัตราที่สูงถึงร้อยละ 46

ในด้านอาชีพ ปรากฏว่า ผู้ที่ประกอบอาชีพที่ต้องใช้การศึกษาสูง คือ ข้าราชการ ตำรวจ ทหาร นักศึกษา ครู อาจารย์ พนักงานรัฐวิสาหกิจ นักธุรกิจ ไปลงคะแนนเลือกพรรคโดยให้ความสำคัญกับนโยบายของพรรคมากกว่าผู้ประกอบอาชีพที่มีระดับการศึกษาต่ำ คือ กลุ่มแม่ค้า พ่อค้า และกลุ่มแม่บ้าน คนงานกรรมกรรับจ้างทั่วไป ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของวิภากรณั ปรามิข ฅ อยุธยา ที่สรุปไว้ว่า ประชาชนที่ประกอบอาชีพรับราชการ และนักศึกษา จะมีความรู้ ความเข้าใจ ในระบบการปกครองแบบรัฐสภาสูงกว่าประชาชนที่ประกอบอาชีพ เอกชน ส่วนตัว และแม่บ้าน¹

ตารางที่ 15 เหตุผลที่ใช้เป็นเกณฑ์ในการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งผู้ว่าราชการ กรุงเทพมหานคร สำหรับผู้ที่เจาะจงเลือกพรรค จำแนกตามฐานะทางเศรษฐกิจและสังคม

เหตุผล

1. มีนโยบายดี
2. มีชื่อเสียง
3. นิยมหัวหน้าพรรค
4. ความสามารถของพรรค
5. ชอบผู้สมัคร
6. นิยมผู้สมัครและพรรค
7. ชอบวิธีการหาเสียง
8. อื่น ๆ

¹วิภากรณั ปรามิข ฅ อยุธยา, "ทัศนคติทางการเมือง ความรู้ความเข้าใจและความสนใจในการเลือกตั้งผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในเขตกรุงเทพมหานคร วันที่ 4 เมษายน 2519", หน้า 107.

ตารางที่ 15 (ต่อ)

สถานภาพทาง เศรษฐกิจและสังคม	เหตุผลที่ใช้เป็นเกณฑ์ในการเลือกพรรค								ร้อยละ จำนวน		
	1	2	3	4	5	6	7	8			
เพศ ($x^2 = 5.54594$)											
ชาย	43.7	2.8	5.6	22.5	1.4	16.9	2.8	4.3	59.2	71	
หญิง	38.8	6.1	4.1	16.3	6.1	14.3	8.2	6.1	40.8	49	
อายุ ($x^2 = 21.9551$)											
20-25 ปี	52.0	-	-	32.0	-	8.0	4.0	4.0	20.8	25	
26-30 ปี	40.5	4.8	9.5	11.9	2.4	19.0	4.8	7.1	35.0	42	
31-40 ปี	35.5	6.5	-	32.4	3.2	16.1	3.2	3.2	25.8	31	
41 ปีขึ้นไป	40.9	4.5	9.1	4.5	9.1	18.3	9.1	4.5	18.4	22	
การศึกษา ($x^2 = 16.2379$)											
ต่ำกว่า ป.4 ลงมา	57.1	-	14.3	-	-	14.3	14.3	-	5.8	7	
ป.5-ม.ศ.5	42.1	5.3	5.3	15.7	5.3	21.0	5.3	-	15.9	19	
สูงกว่าม.ศ.5											
แต่ไม่จบปริญญาตรี	35.7	4.8	2.4	30.9	4.8	11.9	7.1	2.4	35.0	42	
ปริญญาตรีขึ้นไป	44.2	3.8	5.8	15.4	1.9	17.4	1.9	9.6	43.3	52	
อาชีพ ($x^2 = 45.3327$)											
ข้าราชการ ตำรวจ	54.1	-	-	12.5	-	25.0	4.2	4.2	20.0	24	
ทหาร	50.0	-	14.3	21.5	7.1	7.1	-	-	11.7	14	
พนักงานเอกชน รัฐวิสาหกิจ											
นักธุรกิจ	37.5	7.5	2.5	25.0	5.0	10.0	7.5	5.0	33.3	40	
นักศึกษา ครู อาจารย์	40.0	-	5.0	35.0	-	5.0	5.0	10.0	16.7	20	
แม่ค้า พ่อค้า	28.6	14.3	-	14.3	-	42.8	-	-	5.8	7	
แม่บ้าน คนงานกรรมกร											
รับจ้างทั่วไป	36.3	9.1	18.2	-	9.1	18.2	-	9.1	9.2	11	
อื่น ๆ	25.0	-	-	-	-	50.0	25.0	-	3.3	4	
รายได้/เดือน ($x^2 = 27.0231$)											
ต่ำกว่า 3,000 บาทลงมา	45.7	6.5	2.2	17.4	2.2	13.0	10.8	2.2	38.3	46	
3,001-6,000 บาท	46.3	-	9.2	18.5	1.9	13.0	1.9	9.2	45.0	54	
6,001 บาทขึ้นไป	20.0	10.0	-	30.0	10.0	30.0	-	-	16.7	20	
ร้อยละ	41.7	4.2	5.0	20.0	3.3	15.8	5.0	5.0	100.0	-	
จำนวน	50	5	6	24	4	19	6	6	-	120	

สำหรับผู้เลือกโดยคำนึงถึงตัวบุคคลเป็นสำคัญนั้น เหตุผลที่มีผู้ให้ความสำคัญมากที่สุด คือ ผู้สมัครมีนโยบายดี รองลงมาคือ ลักษณะของตำแหน่งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครและชื่อเสียงของผู้สมัคร ตามลำดับ ส่วนเหตุผลที่ว่าผู้สมัครมีบุคลิกภาพดี และคุ้นเคยกับผู้สมัครนั้นมีผู้ให้ความสำคัญน้อย เมื่อพิจารณา เปรียบ เทียบความแตกต่างในด้านสถานภาพทาง เศรษฐกิจและสังคมแล้ว ปรากฏว่า เพศชายกับ เพศหญิงไม่มีความแตกต่างในด้าน เหตุผลของการไปลงคะแนน เสียง เพียงแต่ เพศหญิงจะ ให้ความสำคัญกับนโยบายของผู้สมัครมากกว่า เพศชาย เล็กน้อย

ในด้านอายุก็เช่นเดียวกัน ความแตกต่างในด้านอายุไม่ทำให้ผู้ที่มีสิทธิเลือกตั้ง มีเหตุผล ในการเลือกตัวบุคคลที่แตกต่างกันมากนัก เพียงแต่ผู้ที่มีอายุอยู่ในวัยหนุ่มสาว (อายุต่ำกว่า 30 ปี) ลงมา ให้ความสำคัญกับนโยบายของผู้สมัครมากกว่าผู้ที่มีอายุสูงกว่า

ส่วนในด้านการศึกษานั้น จากการวิจัย พบว่า ผู้ที่มีระดับการศึกษาสูงจะให้ความสำคัญกับ นโยบายของผู้สมัครมากกว่าผู้ที่มีการศึกษาน้อย โดยกลุ่มที่ให้ความสำคัญกับนโยบายของผู้สมัครมากที่สุดคือ ผู้ที่มีการศึกษาสูงกว่าชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 แต่ยังไม่จบปริญญาตรี และผู้ที่มีการศึกษาในระดับ ประถมศึกษาปีที่ 5 จนถึงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ตามลำดับ ซึ่งผลการวิจัยที่ได้นี้ จะสนับสนุนประเด็น ที่ว่า ผู้ที่มีการศึกษาในระดับต่ำขาดความเข้าใจในเรื่องพรรคการเมือง จนทำให้เกิดความสับสนใน เหตุผลของเกณฑ์การตัดสินใจการเลือกพรรคตั้งได้วิเคราะห์แล้วในข้างต้น นอกจากนี้ยังมี ข้อสังเกตที่น่าสนใจซึ่งได้จากการวิจัยอีกประการหนึ่งคือ ในการตัดสินใจเลือกตัวบุคคลผู้ที่มีระดับ การศึกษาน้อย ตั้งแต่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ลงมา จะให้ความสำคัญกับชื่อเสียงของผู้สมัครมากกว่า ผู้ที่มีระดับการศึกษาสูงกว่า

เมื่อพิจารณาตามกลุ่มอาชีพ ปรากฏว่า ผู้ที่ประกอบอาชีพเป็นนักศึกษา ครู อาจารย์ จะให้ความสำคัญกับนโยบายของผู้สมัครมากกว่าผู้ประกอบอาชีพอื่น โดยมีกลุ่มข้าราชการ ตำรวจ และกลุ่มแม่ค้า พ่อค้า เป็นกลุ่มที่เลือกตัวบุคคลโดยให้ความสำคัญกับนโยบายของผู้สมัครน้อยที่สุด ทั้งนี้ กลุ่มข้าราชการ ตำรวจ จะให้ความสำคัญกับลักษณะตำแหน่งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร เป็นเกณฑ์ในการเลือกบุคคลมากกว่ากลุ่มอื่น ๆ และกลุ่มแม่ค้า พ่อค้า ก็ จะให้ความสำคัญกับชื่อเสียง ของผู้สมัครมากกว่ากลุ่มอื่น ๆ เช่นกัน (ดูตารางที่ 16 ประกอบ)

หรือ เมื่อพิจารณาในด้านรายได้ จะมีความสัมพันธ์กับการศึกษาและอาชีพ กล่าวคือ ผู้ที่มี รายได้สูงจะเลือกบุคคลโดยให้ความสำคัญกับนโยบายของผู้สมัคร เป็นประเด็นสำคัญสูงสุดกว่าผู้ที่มี ระดับรายได้ต่ำ

สรุปได้ว่า ผู้ที่มีฐานะทาง เศรษฐกิจและสังคมสูง จะเลือกตัวบุคคลโดยอาศัยนโยบายของ ผู้สมัคร เป็นเกณฑ์ในการตัดสินใจสูงกว่าผู้ที่มีฐานะทาง เศรษฐกิจและสังคมต่ำ

ตารางที่ 16 เหตุผลที่ใช้เป็นเกณฑ์ในการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งผู้ว่าราชการ
กรุงเทพมหานคร สำหรับผู้ที่ระจาะจงเลือกบุคคล จำแนกตามฐานะทาง
เศรษฐกิจและสังคม

เหตุผล

1. คู่ันเคยโดยได้ฟังการหาเสียง และพบผู้สมัครบ่อย ๆ
2. ชื่อเสียงของผู้สมัคร
3. ลักษณะตำแหน่งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร
4. ผู้สมัครมีนโยบายดี
5. ผู้สมัครมีบุคลิกภาพดี
6. อื่น ๆ

สถานภาพทาง เศรษฐกิจ	เหตุผลที่ใช้เป็น เกณฑ์ในการ เลือกตั้งบุคคล						ร้อยละ	จำนวน
	1	2	3	4	5	6		
<u>เพศ</u> ($x^2 = 1.00505$)								
ชาย	4.8	5.7	18.1	48.6	4.8	18.0	50.2	105
หญิง	2.9	5.8	17.3	53.9	3.8	16.3	49.8	104
<u>อายุ</u> ($x^2 = 14.177$)								
20-25 ปี	4.2	8.3	16.7	58.3	-	12.5	23.0	48
26-30 ปี	4.7	3.1	12.5	60.9	3.1	15.7	30.6	64
31-40 ปี	3.8	7.7	23.1	40.4	7.7	17.3	24.9	52
41 ปีขึ้นไป	2.2	4.4	20.0	42.2	6.7	24.5	21.5	45
<u>การศึกษา</u> ($x^2 = 19.1295$)								
ต่ำกว่า ป.4 ลงมา	7.4	11.1	11.1	29.6	7.4	33.4	13.0	27
ป.5-ม.ศ.5	1.9	3.7	16.7	57.4	1.9	18.4	25.8	54
สูงกว่า ม.ศ.5								
แต่ไม่จบปริญญาตรี	5.5	5.5	17.8	58.9	2.7	9.6	34.9	73
ปริญญาตรีขึ้นไป	1.8	5.4	21.8	45.5	7.3	18.2	26.3	55

ตารางที่ 16 (ต่อ)

สถานภาพทาง เศรษฐกิจและสังคม	เหตุผลที่ใช้เป็น เกณฑ์ในการ เลือกตั้งบุคคล						ร้อยละ	จำนวน
	1	2	3	4	5	6		
อาชีพ ($\chi^2 = 47.3332$)								
ข้าราชการ ตำรวจ	4.3	4.3	26.1	34.8	13.1	17.4	11.0	23
ทหาร	5.4	8.1	18.9	59.5	2.7	5.4	17.7	37
พนักงานเอกชน รัฐวิสาหกิจ								
นักธุรกิจ	5.0	5.0	20.0	55.0	-	15.0	28.7	60
นักศึกษา ครู อาจารย์	4.8	-	19.0	66.7	9.5	-	10.0	21
แม่ค้า พ่อค้า	-	13.3	13.3	33.4	-	40.0	14.4	30
แม่บ้าน คนงานกรรมกร								
รับจ้างทั่วไป	3.6	3.6	14.2	50.0	10.7	17.9	13.4	28
อื่น ๆ	-	-	-	60.0	-	40.0	4.8	10
รายได้/เดือน ($\chi^2 = 12.4734$)								
ต่ำกว่า 3,000 บาทลงมา	3.2	8.4	13.7	50.5	3.2	21.0	-	95
3,001-6,000 บาท	6.2	2.5	18.5	55.6	6.1	11.1	-	81
6,001 บาทขึ้นไป	-	6.1	27.3	42.4	3.0	21.2	-	33
ร้อยละ								
	3.8	5.7	17.7	51.2	4.4	17.2	100.0	-
จำนวน								
	8	12	37	107	9	36	-	209

โดยสรุป การให้เหตุผลในการเลือกพรรคของการเลือกตั้งครั้งนี้ มีความสอดคล้องกับการเลือกตั้งผู้แทนราษฎร (การเลือกตั้งทั่วไป) เมื่อปี พ.ศ.2522 และปี พ.ศ.2526 โดยผู้เลือกตั้งส่วนใหญ่จะใช้นโยบายของพรรคเป็นเกณฑ์ในการตัดสินใจ ทั้งนี้ผู้มีระดับการศึกษาและรายได้สูงจะเลือกพรรคโดยคำนึงถึงนโยบายของพรรคในระดับต่ำกว่าผู้ที่มีระดับการศึกษา และรายได้ต่ำ ซึ่งมีความแตกต่างกับการเลือกตั้งผู้แทนราษฎรทั้ง 2 คราวนั้น แต่ในด้านอาชีพจะเป็นไปในทำนองเดียวกันคือ ผู้ที่ประกอบอาชีพที่มั่นคง และต้องใช้วิชาชีพสูงจะเลือกโดยอาศัยนโยบายของพรรค เป็นเกณฑ์สำคัญมากกว่าผู้ที่ประกอบอาชีพที่ไม่มั่นคง และไม่ต้องใช้วิชาชีพ

ส่วน เหตุผลของผู้ที่เลือกโดยคำนึงถึงตัวบุคคลนั้น จะแตกต่างไปจากการเลือกตั้งทั่วไป เมื่อปี พ.ศ.2522 และปี พ.ศ.2526 ซึ่งให้ความสำคัญกับความสามารถของผู้สมัครมากที่สุด แต่การเลือกตั้งครั้งนี้ผู้เลือกตั้งคำนึงถึงนโยบายของผู้สมัคร เป็นเกณฑ์สำคัญ โดยผู้เลือกตั้งที่มีฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมสูงจะ เลือกตัวบุคคลโดยให้ความสำคัญกับนโยบายของผู้สมัครมากกว่าผู้ที่มีฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมต่ำ

จากผลสรุปดังกล่าวจะเห็นได้ว่าไม่ว่าผู้เลือกตั้งจะใช้เกณฑ์ใดช่วยในการตัดสินใจเลือก ผู้สมัครก็ตาม เหตุผลสำคัญของการตัดสินใจก็คือ นโยบายของพรรคและนโยบายของผู้สมัคร นั้นเอง นอกจากนี้ได้พิจารณาถึงเกณฑ์การตัดสินใจและเหตุผลสำคัญของ เกณฑ์ เหล่านั้นแล้ว ก็ยังมีประเด็นที่น่าสนใจควรจะทำการศึกษา เพื่อให้ได้ข้อสรุปของแบบแผนการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งอีกประการหนึ่งคือ ในการตัดสินใจลงคะแนนเสียงเลือกตั้งไม่ว่าจะเป็นการลงคะแนนโดยคำนึงถึงพรรคหรือตัวบุคคลก็ตาม ผู้ลงคะแนนเสียงเลือกตั้งได้ตัดสินใจด้วยตัวเองหรือโดยอิทธิพล คำชักจูงรบเร้าของผู้อื่น จากการวิจัย ผู้ตอบส่วนใหญ่ร้อยละ 90 ระบุว่าได้ตัดสินใจด้วยตนเอง มีเพียงร้อยละ 10 เท่านั้นที่ยอมรับว่าลงคะแนนโดยตัดสินใจตามคำร้องขอของผู้อื่น เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบตามสถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคม ปรากฏว่า เพศชายตัดสินใจด้วยตนเองมากกว่า เพศหญิง กล่าวคือ มีความเป็นตัวของตัวเองมากกว่าเพศหญิง ในด้านอายุ ผู้ที่มีอายุช่วงวัยหนุ่มสาว และช่วงวัยสูงอายุจะตัดสินใจด้วยตัวเองน้อยกว่า ผู้ที่มีอายุช่วงวัยกลางคน (31-40 ปี) ทั้งนี้ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้จะมีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจลงคะแนนเสียงอย่างน่าสนใจ กล่าวคือ ผู้ที่มีระดับการศึกษาสูง มีอาชีพที่มั่นคง และมีรายได้สูง จะตัดสินใจด้วยตัวเองมากกว่า ผู้ที่มีระดับการศึกษาต่ำ ประกอบอาชีพพ่อค้า แม่ค้า แม่บ้าน คนงานกรรมกร หรือ รับจ้างทั่วไป ซึ่งมักจะเป็นตัวของตัวเองน้อยลงในการตัดสินใจ ผลการศึกษาที่ได้จึงสอดคล้องกับแบบแผนพฤติกรรมกรรมการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งของคนไทยในปี พ.ศ.2526 ซึ่งผู้ลงคะแนนเสียงเลือกตั้งส่วนใหญ่ในเขตกรุงเทพมหานคร จะทำการตัดสินใจด้วยตัวเองมากกว่าที่จะตัดสินใจตามผู้อื่น

3. ปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจและสังคมกับระยะเวลาในการตัดสินใจ

ประเด็นต่อไปที่น่าสนใจและจะได้ทำการศึกษาวิจัย คือ ระยะเวลาในการตัดสินใจ และการเปลี่ยนแปลงการตัดสินใจ ว่ามีความสัมพันธ์กับสถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคมมากน้อยเพียงใด ดังผลการศึกษาของ Lazarsfeld ที่พบว่า ผู้ที่มีข่าวสารข้อมูลทางการเมืองสูง ตลอดจนมีความรู้ความเข้าใจทางการเมืองสูง น่าที่จะตัดสินใจเลือกผู้สมัครคนใดคนหนึ่งได้รวดเร็ว

กว่าผู้ที่มีสถานภาพต่ำกว่า นอกจากนั้น เขายังพบว่า ผู้ที่มีสถานภาพทาง เศรษฐกิจและสังคมต่ำ อาจถูกกดดันหรือชักจูงจากฝ่ายต่าง ๆ ให้เลือกผู้สมัครที่แต่ละฝ่ายสนับสนุนอยู่ได้ง่ายกว่า ทำให้ผู้เลือกตั้งเกิดความยุ่งยากใจในการตัดสินใจ และมักจะต้องตัดสินใจล่าช้าโดยส่วนใหญ่จะตัดสินใจในวันเลือกตั้ง¹

จากการวิจัย ปรากฏว่า ผู้เลือกตั้งส่วนใหญ่ร้อยละ 71 จะทำการตัดสินใจเลือกผู้สมัครไว้นานแล้ว (ตั้งแต่ 1 สัปดาห์ขึ้นไป) ส่วนร้อยละ 21 ระบุว่าได้ตัดสินใจล่วงหน้า 2-3 วันก่อนการเลือกตั้ง โดยมีผู้ตอบว่าตัดสินใจในวันเลือกตั้งเพียงร้อยละ 8 เท่านั้น

เมื่อพิจารณาตามสถานภาพทาง เศรษฐกิจและสังคมที่แตกต่างกันของผู้ลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง จะพบว่า ผู้เลือกตั้งทั้งเพศชายและเพศหญิงส่วนใหญ่จะตัดสินใจล่วงหน้านานแล้ว โดยเพศชายที่ทำการตัดสินใจล่วงหน้ามีอัตรามากกว่าเพศหญิง (ร้อยละ 78 และ ร้อยละ 65 ตามลำดับ) ส่วนที่ระบุว่าตัดสินใจล่วงหน้า 2-3 วันก่อนเลือกตั้ง หรือตัดสินใจในวันเลือกตั้ง ปรากฏว่าเพศหญิงมีมากกว่าเพศชาย (โปรดดูตารางที่ 17) แสดงว่า เพศชายมีแนวโน้มที่จะตัดสินใจได้รวดเร็วกว่าเพศหญิง ซึ่งตรงกับผลการศึกษาของ Almond และ Verba ตลอดจนผลการศึกษาของ Lazarsfeld ที่สรุปไว้ว่าเพศชายจะมีข่าวสารการเมืองมากกว่าเพศหญิง² จึงทำให้เพศชายสามารถตัดสินใจเลือกผู้สมัครคนใดคนหนึ่งได้ในระยะเวลาที่รวดเร็วกว่าเพศหญิง ส่วนในด้านอายุ ปรากฏว่า ส่วนใหญ่ไม่ว่าจะอยู่ในช่วงอายุใด จะตัดสินใจล่วงหน้าไว้นานแล้ว โดยจำนวนผู้ตอบจะเพิ่มมากขึ้นตามจำนวนอายุ หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งได้ว่า ผู้ที่อยู่ในช่วงวัยสูงอายุ จะตัดสินใจล่วงหน้าในอัตราสูงกว่าผู้ที่อยู่ในช่วงวัยกลางคนและวัยหนุ่มสาว

เมื่อจำแนกตามระดับการศึกษา จะเห็นได้ว่า ผู้ที่มีการศึกษาในระดับสูงขึ้นไปปริญญาตรีขึ้นไป ส่วนใหญ่ร้อยละ 77 จะทำการตัดสินใจไว้ล่วงหน้าไว้นานแล้ว ส่วนผู้ที่มีการศึกษาค่าที่มีจำนวนการตัดสินใจไว้ก่อนอยู่ในอัตราที่น้อยลงมา สำหรับผู้ที่ตัดสินใจในวันเลือกตั้งหรือ 2-3 วันก่อนเลือกตั้งนั้น มีความสัมพันธ์กับระดับการศึกษาอย่างเห็นได้ชัดเจน กล่าวคือ ผู้ที่มีระดับการศึกษาต่ำกว่าจะตัดสินใจในวันเลือกตั้งในอัตราสูงกว่าอย่างมีนัยสำคัญ ซึ่งแสดงให้เห็นว่าผู้มีการศึกษาสูงมีแนวโน้มตัดสินใจได้รวดเร็วกว่าผู้ที่มีระดับการศึกษาค่า

¹Lazarsfeld, Bernard, and Gaudet, The People's Choice : How the Voter Makes Up His Mind in a Presidential Campaign, p.35.

²Almond and Verba, The Civic Culture, p. 399.

ในด้านอาชีพ จากการวิจัยพบว่า ผู้ที่มีอาชีพแม่บ้าน คณงานกรรมกร และรับจ้างทั่วไป คือกลุ่มอาชีพที่ตัดสินใจใกล้วันเลือกตั้งหรือในวันเลือกตั้ง เป็นอัตราร้อยละที่สูงกว่ากลุ่มอาชีพอื่น ในขณะที่นักศึกษา ครู อาจารย์, ข้าราชการ ตำรวจ, ทหาร, พนักงานเอกชน-รัฐวิสาหกิจและนักธุรกิจ จะตัดสินใจลงคะแนนเสียงเลือกตั้งได้ในระยะเวลาที่นานกว่า กล่าวคือ มีแนวโน้มที่จะตัดสินใจได้รวดเร็วกว่านั่นเอง

สำหรับในด้านรายได้ ถึงแม้ระดับรายได้จะไม่ทำให้เกิดความแตกต่างในระยะเวลาของการตัดสินใจมากนัก แต่จะเห็นได้ชัดเจนว่า ผู้ที่มีระดับรายได้ต่ำมีจำนวนการตัดสินใจไว้ก่อน อยู่ในอัตราที่น้อยกว่าผู้ที่มีระดับรายได้สูง ในกรณีของผู้ที่ตอบว่าตัดสินใจในวันเลือกตั้งนั้นปรากฏว่า ผู้ที่มีระดับรายได้ต่ำกว่า 3,000 บาทลงมา เป็นกลุ่มที่มีมากที่สุด คือ ร้อยละ 11 และรองลงมาคือ ผู้ที่มีระดับรายได้ 3,001-6,000 บาท ร้อยละ 6 ในขณะที่ผู้ที่มีระดับรายได้สูงมีจำนวนน้อยที่สุด

จากผลการวิจัยข้างต้นสรุปได้ว่า ผู้มีสถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคมสูงมีแนวโน้มที่จะตัดสินใจได้รวดเร็วกว่าผู้ที่มีสถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคมต่ำ ซึ่งมักจะถูกชักจูงให้เลือกผู้สมัครคนหนึ่งคนใดได้ง่ายกว่าจึงทำการตัดสินใจได้ล่าช้า โดยมีแนวโน้มที่จะตัดสินใจในวันเลือกตั้ง ผลการวิจัยที่ได้จึงมีความสอดคล้องกับผลการศึกษาริชัยของ Lazarsfeld ที่ได้กล่าวไว้ในตอนต้น

ตารางที่ 17 ช่วงระยะเวลาในการตัดสินใจเลือกผู้สมัคร จำแนกตามฐานะทางเศรษฐกิจและสังคม

สถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคม	ระยะเวลาในการตัดสินใจ			ร้อยละ	จำนวน
	ในวันเลือกตั้ง	2-3วันก่อนเลือกตั้ง	นานแล้ว		
เพศ ($x^2 = 6.64684$)					
ชาย	4.4	17.8	77.8	51.9	135
หญิง	11.2	24.0	64.8	48.1	125

ตารางที่ 17 (ต่อ)

สถานภาพทาง เศรษฐกิจและสังคม	ระยะเวลาในการตัดสินใจ			ร้อยละ	จำนวน
	ในวันเลือกตั้ง	2-3 วันก่อน เลือกตั้ง	นานแล้ว		
อายุ ($x^2 = 10.5208$)					
20-25 ปี	10.7	28.6	60.7	21.5	56
26-30 ปี	12.2	19.5	68.3	31.5	82
31-40 ปี	4.5	19.4	76.1	25.8	67
41 ปีขึ้นไป	1.8	16.4	81.8	21.2	55
การศึกษา ($x^2 = 3.90475$)					
ต่ำกว่า ป.4 ลงมา	12.9	22.6	64.5	11.9	31
ป.5-ม.ศ.5	6.5	19.3	74.2	23.8	62
สูงกว่า ม.ศ.5 แต่ไม่จบ					
ปริญญาตรี	8.3	25.0	66.7	32.4	84
ปริญญาตรีขึ้นไป	6.0	16.9	77.1	31.9	83
อาชีพ ($x^2 = 11.262$)					
ข้าราชการ ตำรวจ	5.9	17.6	76.5	13.1	34
ทหาร	2.4	24.4	73.2	15.8	41
พนักงานเอกชน รัฐวิสาหกิจ					
นักธุรกิจ	12.0	16.0	72.0	28.8	75
นักศึกษา ครู อาจารย์	-	22.6	77.4	11.9	31
แม่ค้า พ่อค้า	5.9	23.5	70.6	13.1	34
แม่บ้าน คนงานกรรมกร					
รับจ้างทั่วไป	15.6	25.0	59.4	12.3	32
อื่น ๆ	7.7	23.1	69.2	5.0	13
รายได้/เดือน ($x^2 = 3.54144$)					
ต่ำกว่า 3,000 บาทลงมา	11.1	20.4	68.5	41.5	108
3,001-6,000 บาท	5.6	19.6	74.8	41.2	107
6,001 บาทขึ้นไป	4.4	24.4	71.2	17.3	45
ร้อยละ	7.7	20.8	71.5	100.0	-
จำนวน	20	54	186	-	260

ในส่วนที่เกี่ยวกับ เรื่องของการเปลี่ยนแปลงการตัดสินใจนั้น ปรากฏว่า ผู้ไปลงคะแนนเสียงส่วนใหญ่ร้อยละ 87 ตอบว่าไม่เปลี่ยน เมื่อจำแนกตามสถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคมแล้ว ปรากฏว่าไม่มีความแตกต่างกันมากนัก แต่มีข้อที่น่าสนใจก็คือ ผู้ที่มีระดับการศึกษาต่ำ และประกอบอาชีพเป็นแม่ค้า พ่อค้า แม่บ้าน คนงานกรรมกรและรับจ้างทั่วไป มีความแน่นอนในการตัดสินใจหรือไม่เปลี่ยนความตั้งใจสูงถึงร้อยละ 93 หากกลับไปพิจารณาในเรื่องของระยะเวลาการตัดสินใจแล้ว จะเห็นได้ว่าคนเหล่านี้ เป็นกลุ่มที่ทำการตัดสินใจ เลือกผู้สมัครในวัน เลือกตั้งสูงที่สุด ด้วยเหตุนี้จึงทำให้กลุ่มบุคคลดังกล่าวมีการเปลี่ยนแปลงการตัดสินใจน้อย โดยสรุปอาจกล่าวได้ว่าระยะเวลาในการตัดสินใจมีผลต่ออัตราการ "ไม่เปลี่ยน" การตัดสินใจ ทำให้มีอัตราดังกล่าวสูงกว่าปกติก็ได้

ตารางที่ 18 ความแน่นอนของการตัดสินใจ เลือกผู้สมัครของผู้ที่ตัดสินใจ เลือกไว้ล่วงหน้าแล้วในการเลือกผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร จำแนกตามฐานะทางเศรษฐกิจและสังคม :

สถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคม	ความแน่นอนของการตัดสินใจ		ร้อยละ	จำนวน
	เปลี่ยน	ไม่เปลี่ยน		
<u>เพศ</u>				
ชาย	14.8	85.2	54.2	135
หญิง	10.5	89.5	45.8	114
<u>อายุ</u>				
20-25 ปี	20.4	79.6	21.7	54
26-30 ปี	14.5	85.5	30.5	76
31-40 ปี	9.2	90.8	26.1	65
41 ปีขึ้นไป	7.4	92.6	21.7	54
<u>การศึกษา</u>				
ต่ำกว่า ป.4 ลงมา	6.9	93.1	11.6	29
ป.6-ม.ศ.5	19.0	81.0	23.3	58
สูงกว่า ม.ศ.5 แต่ไม่จบปริญญาตรี	12.2	87.8	32.9	82
ปริญญาตรีขึ้นไป	11.2	88.8	32.2	80

ตารางที่ 18 (ต่อ)

สถานภาพทาง เศรษฐกิจและสังคม	ความแน่นอนของการตัดสินใจ		ร้อยละ	จำนวน
	เปลี่ยน	ไม่เปลี่ยน		
อาชีพ				
ข้าราชการ ตำรวจ	12.1	87.9	13.3	33
ทหาร	10.3	89.7	15.7	39
พนักงานเอกชน รัฐวิสาหกิจ นักธุรกิจ	17.1	82.9	28.1	70
นักศึกษา ครู อาจารย์	21.9	78.1	12.9	32
แม่ค้า พ่อค้า	6.1	93.9	13.2	33
แม่บ้าน คนงานกรรมกร รับจ้างทั่วไป	6.7	93.3	12.0	30
อื่น ๆ	8.3	91.7	4.8	12
รายได้/เดือน				
ต่ำกว่า 3,000 บาทลงมา	15.5	84.5	41.4	103
3,001-6,000 บาท	12.7	87.3	41.0	102
6,001 บาทขึ้นไป	6.8	93.2	17.6	44
ร้อยละ	12.9	87.1	100.0	-
จำนวน	32	217	-	249

จากผลการวิจัยในส่วนที่เกี่ยวข้องกับระยะเวลาการตัดสินใจและการเปลี่ยนแปลงการตัดสินใจนี้ สรุปได้ว่า สถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคมมีผลไม่มากนักต่อเกณฑ์ดังกล่าว ผู้เลือกตั้งส่วนใหญ่จะทำการตัดสินใจล่วงหน้าก่อนการเลือกตั้งประมาณ 1 สัปดาห์ขึ้นไป และมีความแน่นอนในการตัดสินใจสูง กล่าวคือ เมื่อตัดสินใจแล้วมักไม่เปลี่ยนแปลง โดยเฉพาะในกลุ่มผู้มีการศึกษาต่ำ ทั้งนี้ อาจจะเป็นเพราะกลุ่มคนเหล่านี้มีการตัดสินใจช้าที่สุด ซึ่งมักจะตัดสินใจในวันเลือกตั้งจึงทำให้ไม่มีการเปลี่ยนแปลงการตัดสินใจอีก นอกจากนี้ยังพบว่า ผู้ที่มีการศึกษาสูงมีแนวโน้มที่จะตัดสินใจได้เร็วกว่า ผู้ที่มีการศึกษาค่ำกว่า ผลการศึกษาที่ได้นี้จึงเป็นไปในทำนองเดียวกันกับผลการศึกษาของสุจิต บุญบงการ และ พรศักดิ์ ผ่องแผ้ว ที่ได้ศึกษาไว้เมื่อ ปี พ.ศ.2526 เกี่ยวกับพฤติกรรมการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งของคนไทย โดยสรุปในส่วนที่เกี่ยวข้องกับระยะเวลาและความแน่นอนในการตัดสินใจไว้ว่า ผู้ที่มีการศึกษาสูง

ในระดับมหาวิทยาลัยมีฐานะทางเศรษฐกิจปานกลางขึ้นไป จะตัดสินใจว่าจะเลือกใครได้ รวดเร็วกว่าและแน่นอนกว่าผู้ที่มีฐานะทางเศรษฐกิจต่ำ และมีการศึกษาน้อย¹

อิทธิพลของทัศนคติหรือความรู้สึกที่มีต่อบุคลิกภาพ ชื่อเสียง นโยบายของผู้สมัคร
ชื่อเสียงและนโยบายของพรรคการเมือง ตลอดจนจนลักษณะตำแหน่งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร
และการรณรงค์หาเสียง

ทัศนคติหรือความรู้สึกที่มีอิทธิพลลงคะแนนเสียง เลือกตั้งมีต่อลักษณะสำคัญของประการ
ของผู้สมัครหรือของพรรคการเมืองที่ผู้สมัครสังกัด ตลอดจนนโยบายของผู้สมัคร นโยบายของ
พรรคการเมืองและการรณรงค์หาเสียงด้วยรูปแบบต่าง ๆ ของผู้สมัครและของพรรคการเมืองที่
แตกต่างกันนี้ น่าจะเป็นแรงกระตุ้นที่สำคัญให้บุคคล เข้ามามีส่วนร่วมทางการเมือง ด้วยการไปลง
คะแนนเสียงเลือกตั้ง และมีอิทธิพลต่อกระบวนการตัดสินใจของผู้ลงคะแนนเสียง ไม่ว่าจะเป็น
ในรูปของการเลือกตั้งพรรคหรือตัวบุคคล ระยะเวลาในการตัดสินใจ ความเป็นตัวของตัวเอง
ในการตัดสินใจ และความแน่นอนในการตัดสินใจ โดยผู้ที่มีทัศนคติหรือความรู้สึกที่ดีต่อสิ่งเหล่านี้
น่าจะมีแนวโน้มที่จะ เข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองหรือไปใช้สิทธิลงคะแนนเสียงเลือกตั้งในอัตราที่สูง
ในทางตรงข้ามผู้ที่มีทัศนคติที่ไม่ดีมักจะมีแนวโน้มที่จะไม่เข้าไปยุ่งเกี่ยวกับการเลือกตั้ง ขาดความ
กระตือรือร้นในการลงคะแนนเสียง ถ้าความรู้สึกเช่นนี้มีมากอาจมีผลให้บุคคลนั้นเกิดความเหนียว
หน่ายทางการเมืองและปลีกตัวออกไปจากวงการเมือง (alienation) ได้ในที่สุด

จากความสำคัญของลักษณะดังกล่าวจึงได้หยิบยกเอาประเด็นข้างต้นมาพิจารณา เพื่อ
ศึกษาว่าประเด็นใดมีความสำคัญที่สุด และเป็นประเด็นที่จูงใจให้ผู้มีสิทธิเลือกตั้งไปลงคะแนนเสียง
และใช้เป็นเกณฑ์ช่วยในการตัดสินใจ จนทำให้การเลือกตั้งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครครั้งนี้
มีผู้ไปใช้สิทธิลงคะแนนเสียงมาก เป็นประวัติกาลของการเลือกตั้งทั่วไปในเขตกรุงเทพมหานคร
โดยจะได้พิจารณาเป็นลำดับขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. ทัศนคติหรือความรู้สึกที่มีต่อบุคลิกภาพ ชื่อเสียง นโยบายของผู้สมัคร ชื่อเสียง
และนโยบายของพรรคการเมือง ตลอดจนจนลักษณะตำแหน่งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร และการ
รณรงค์หาเสียงกับการไปใช้สิทธิลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง

¹ สุจิต บุญบงการ และ พรศักดิ์ ผ่องแผ้ว, พฤติกรรมการลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง
ของคนไทย, หน้า 246-247.

จากผลการวิจัยที่ได้มีผู้ทำการศึกษาวิจัยไว้ในจำนวนมากพอสมควร เกี่ยวกับพฤติกรรมการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งของคนไทยนั้น ซึ่งชี้ให้เห็นว่าบุคลิกภาพ ชื่อเสียง นโยบายของผู้สมัคร ชื่อเสียง นโยบายของพรรค ลักษณะตำแหน่งที่มีการเลือกตั้ง ตลอดจนการรณรงค์หาเสียง เป็นตัวกระตุ้นที่สำคัญไม่น้อยที่จูงใจให้ผู้มีสิทธิลงคะแนนเสียงเลือกตั้งไปใช้สิทธิของตน เช่น ผลการศึกษาของ วรสิทธิ์ โรจนพานิช พบว่า การหาเสียงเลือกตั้งมีความสำคัญอย่างมากต่อการจูงใจให้ประชาชนไปเลือกตั้ง เพราะเป็นการเปิดโอกาสให้พรรคการเมืองหรือผู้สมัครรับเลือกตั้งสามารถใช้เป็นแนวทางในการ เปรียบเทียบและตัดสินใจเลือกตั้ง¹ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง คือ การปราศรัยแถลงนโยบายอันจะเป็นการเสนอทางเลือกในด้านนโยบาย (policies choices) เพื่อให้ประชาชน เป็นผู้ตัดสินใจ²

นอกจากประเด็นดังกล่าวแล้ว วรสิทธิ์ โรจนพานิช ยังสรุปเกี่ยวกับทัศนคติของผู้เลือกตั้งที่มีต่อชื่อเสียงของผู้สมัครไว้ว่า สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรส่วนใหญ่มีความเห็นว่า ชื่อเสียงที่รู้จักกันดีมีส่วนทำให้ตนก้าวไปสู่ผู้สมัครรับเลือกตั้ง และประสบผลสำเร็จได้รับชัยชนะในที่สุด³

หรือผลการศึกษาในประเทศตะวันตกที่พบว่า ผู้ที่มีความเลื่อมใสในพรรคการเมืองพรรคใด พรรคหนึ่งเป็นพิเศษ มีแนวโน้มที่จะเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองมากกว่าผู้อื่น⁴

จากผลการวิจัยพฤติกรรมการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร ในครั้งนี้ ปรากฏว่าผู้ไปลงคะแนนเสียงส่วนใหญ่ ให้ความสำคัญกับนโยบาย ชื่อเสียง และบุคลิกภาพของผู้สมัครมากที่สุดที่ถือ เป็นแรงจูงใจให้ไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง โดยผู้ที่ตอบในประเด็นนี้จะไปใช้สิทธิลงคะแนนเสียงเลือกตั้งถึงร้อยละ 96 รองลงมาคือ ชื่อเสียง และนโยบายของพรรคการเมือง ส่วนผู้ที่เลือกตอบโดย เห็นว่าลักษณะตำแหน่งของผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร และการรณรงค์หาเสียง เป็นแรงจูงใจสำคัญให้ไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้งนั้น จะไปใช้สิทธิเลือกตั้งในอัตราที่ไล่เลี่ยกัน

¹ วรสิทธิ์ โรจนพานิช, "การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และผลสะท้อนที่มีต่อการปฏิบัติหน้าที่ของสภาผู้แทนราษฎร", หน้า 27.

² จรูญ สุภาพ, การเมือง, หน้า 30.

³ วรสิทธิ์ โรจนพานิช, อ้างแล้ว, หน้า 31.

⁴ ฌรงค์ ลินสวัสดิ์, จิตวิทยาการเมือง, หน้า 110.

สรุปได้ว่า ผู้ลงคะแนนเสียงเลือกตั้งที่ให้ความสำคัญกับบุคลิกภาพ ชื่อเสียง และนโยบายของผู้สมัครจะไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้งในอัตราที่สูงกว่าผู้ที่ให้ความสำคัญกับลักษณะประการอื่นของผู้สมัครและพรรคการเมือง ซึ่งจะตรงกับผลการศึกษาของวรสิทธิ์ ไรจนพานิช ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับชื่อเสียงของผู้สมัครที่กล่าวไว้ในข้างต้น

2. ทัศนคติหรือความรู้สึกที่มีต่อบุคลิกภาพ ชื่อเสียง นโยบายของผู้สมัคร ชื่อเสียงและนโยบายของพรรคการเมือง ตลอดจนจนลักษณะตำแหน่งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร และการพรรคหาเสียงกับระยะเวลาในการตัดสินใจ

ในส่วนนี้นอกจากจะได้ศึกษาถึงทัศนคติของผู้เลือกตั้งที่มีต่อลักษณะสำคัญบางประการของผู้สมัครว่ามีผลทำให้ผู้เลือกตั้งสามารถเลือกผู้สมัครคนใดคนหนึ่งได้ในระยะเวลาที่เร็ว ช้า ต่างกันอย่างไร แล้วยังจะได้ศึกษาถึงการเปลี่ยนแปลงการตัดสินใจภายใต้ทัศนคติดังกล่าวด้วย

จากข้อมูลที่ได้ ปรากฏว่า ไม่ว่าผู้ตอบจะมีทัศนคติหรือความรู้สึกต่อลักษณะสำคัญของผู้สมัครหรือพรรคการเมืองในประการใดก็ตาม ผู้ตอบส่วนใหญ่ร้อยละ 71 จะสามารถตัดสินใจได้ในระยะเวลาไม่นานก่อนจะมีการเลือกตั้ง ส่วนผู้ที่ตอบว่าทำการตัดสินใจ 2-3 วันก่อนเลือกตั้งมีร้อยละ 21 และผู้ที่ทำการตัดสินใจในวันเลือกตั้งมีเพียงร้อยละ 8 เท่านั้น (ดูตารางที่ 19)

ตารางที่ 19 ช่วงระยะเวลาในการตัดสินใจเลือกผู้สมัคร จำแนกตามทัศนคติของผู้เลือกตั้งที่มีต่อลักษณะสำคัญของผู้สมัครและพรรคการเมือง

ลักษณะสำคัญของผู้สมัครและพรรคการเมือง	ระยะเวลาในการตัดสินใจ			ร้อยละ	จำนวน
	ในวันเลือกตั้ง	2-3วันก่อนเลือกตั้ง	นานแล้ว		
1. วิธีการหาเสียงของผู้สมัครและพรรค	7.1	28.6	64.3	4.2	14
2. ชื่อเสียงของผู้สมัคร	16.7	16.7	66.6	3.7	12
3. ลักษณะของตำแหน่ง	5.4	18.9	75.7	11.2	37
4. นโยบายของผู้สมัคร	9.3	20.6	70.1	32.5	107
5. บุคลิกภาพของผู้สมัคร	23.1	23.1	53.8	4.0	13
6. นโยบายของพรรค	4.0	26.0	70.0	15.2	50
7. ชื่อเสียงของพรรค	-	-	100.0	1.5	5
8. ความนิยมหัวหน้าพรรค	-	16.7	83.3	1.8	6
9. ความสามารถของพรรค	-	29.2	70.8	7.3	24
10. นิยมผู้สมัครและพรรค	15.8	15.8	68.4	5.8	19
11. อื่น ๆ	7.1	16.7	76.2	12.8	42
ร้อยละ	7.9	21.0	71.1	100.0	-
จำนวน	26	69	234	-	329

เมื่อพิจารณาตามทัศนคติของผู้เลือกตั้งต่อลักษณะสำคัญดังกล่าวของผู้สมัครและพรรคการเมือง จะพบว่าผู้เลือกตั้งที่ให้ความสำคัญกับชื่อเสียงของพรรค จะสามารถตัดสินใจล่วงหน้าก่อนการเลือกตั้งเป็นเวลานาน (ตั้งแต่ 1 สัปดาห์ขึ้นไป) มากที่สุด รองลงมาคือผู้ที่ให้ความสำคัญกับลักษณะตำแหน่งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร และนโยบายของผู้สมัครตามลำดับ (ร้อยละ 76 และร้อยละ 70) ส่วนผู้ที่ให้ความสำคัญกับวิธีการหาเสียงและความสามารถของพรรคจะตัดสินใจล่วงหน้าในระยะเวลา 2-3 วันก่อนเลือกตั้ง ทั้งนี้ ผู้ที่ให้ความสำคัญกับบุคลิกภาพ และชื่อเสียงของผู้สมัครจะตัดสินใจได้ล่าช้ากว่าผู้ที่ให้ความสำคัญกับลักษณะประการอื่น ๆ ในอัตราร้อยละ 23 และร้อยละ 17 ตามลำดับ

จากลักษณะดังกล่าวสรุปได้ว่า ผู้ที่ให้ความสำคัญกับชื่อเสียงของพรรคมีแนวโน้มที่จะตัดสินใจได้เร็วกว่าผู้ที่ให้ความสำคัญกับ ลักษณะตำแหน่งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร นโยบายพรรค ชื่อเสียง บุคลิกภาพ นโยบายของผู้สมัคร และวิธีการหาเสียง โดยผู้ที่ให้ความสำคัญกับ บุคลิกภาพ และชื่อเสียงของผู้สมัครมีแนวโน้มที่จะตัดสินใจได้ล่าช้าที่สุด ส่วนใหญ่จะตัดสินใจวันเลือกตั้ง ดังนั้น ผู้ที่ให้ความสำคัญกับบุคลิกภาพ และชื่อเสียงของผู้สมัครซึ่งเป็นกลุ่มผู้ไปลงคะแนนเสียงมากที่สุด แต่กลับตัดสินใจได้ล่าช้าที่สุดนี้จึงมีแนวโน้มที่จะไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้งด้วยการถูกระดมมากกว่า ด้วยความสำนึกของตัวเอง

สำหรับความเป็นตัวของตัวเองในการตัดสินใจนั้น ผู้เลือกตั้งส่วนใหญ่ถึงร้อยละ 92 ตอบว่าตัดสินใจด้วยตนเอง ไม่ว่าผู้เลือกตั้งเหล่านั้นจะให้ความสำคัญกับบุคลิกภาพ ชื่อเสียง นโยบายของผู้สมัคร ชื่อเสียง นโยบายพรรคการเมือง ตลอดจนลักษณะตำแหน่งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร และการรณรงค์หาเสียงแตกต่างกันไปอย่างไรก็ตาม โดยมีผู้ตอบเพียงร้อยละ 8 เท่านั้นที่ยอมรับว่าตัดสินใจโดยการชักจูงหรือร้องขอของผู้อื่น เป็นที่น่าสังเกตว่าผู้ตอบที่ให้ความสำคัญกับบุคลิกภาพของผู้สมัคร ตอบว่า ตัดสินใจเลือกผู้สมัครด้วยตนเองทั้งหมด (จำนวน 13 คน) ในขณะที่ผู้ที่ให้ความสำคัญกับนโยบายของพรรค และนโยบายของผู้สมัคร ตลอดจนลักษณะตำแหน่งของผู้สมัคร ซึ่งเป็นผู้ที่มีความสำนึกของตัวเองสูงในการไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง ตามการวิจัยของ Almond และ Verba ใน "The Civic Culture" ที่พบว่า ผู้ให้ความสนใจในนโยบายของผู้สมัครและพรรคการเมือง เป็นผู้ที่มิข่าวสารทางการเมืองในระดับสูง มีความเชื่อมั่นในตัวเองสูง และพร้อมที่จะเข้าร่วมทางการเมือง โดยการพิจารณาเลือกผู้สมัครด้วยตัวเองนั้น¹ กลับตอบว่ามีความเป็นตัวของตัวเองในระดับที่ต่ำกว่า ประมาณร้อยละ 90

¹ Almond and Verba, The Civic Culture, p.98-102.

ในส่วนที่เกี่ยวกับความแน่นอนในการตัดสินใจนั้น ผู้ตอบส่วนใหญ่ประมาณร้อยละ 89 ตอบว่า ไม่เปลี่ยน โดยมีผู้ตอบที่ยอมรับว่า เปลี่ยนแปลงการตัดสินใจไปประมาณร้อยละ 11 โดยในจำนวนผู้ที่เปลี่ยนแปลงการตัดสินใจนั้น ผู้ที่ให้ความสำคัญกับวิธีการรณรงค์หาเสียง เป็นผู้เปลี่ยนแปลงการตัดสินใจไปในอัตราที่สูงที่สุดคือ ร้อยละ 29 รองลงมาคือ ผู้ที่ให้ความสำคัญกับ ลักษณะตำแหน่งของผู้สมัคร โดยมีข้อสังเกตที่สำคัญ คือ ผู้ที่ให้ความสำคัญกับชื่อเสียงของผู้สมัคร บุคลิกภาพของผู้สมัคร และชื่อเสียงของพรรคนั้น ตอบว่า ไม่เปลี่ยนแปลงการตัดสินใจเลย (ดูตารางที่ 20) แสดงให้เห็นชัดว่า ชื่อเสียง และบุคลิกภาพของผู้สมัคร ซึ่งถือเป็นปัจจัยระยะสั้น ที่เกิดขึ้นเฉพาะช่วงสมัย (short-term forces) มีความสำคัญต่อการไปใช้สิทธิลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง และการตัดสินใจ เลือกผู้สมัครในการ เลือกตั้งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครครั้งนี้ เป็นอย่างมาก

จากจำนวนผู้ที่ให้ความสำคัญกับการรณรงค์หาเสียงแล้ว เปลี่ยนใจในการ เลือกผู้สมัคร ไปถึงร้อยละ 29 นั้น นับเป็นจำนวนที่ไม่น้อย เพราะจากผลการวิจัยที่ Lazarsfeld ได้ทำ การศึกษาแบบพาเนล (panel) หรือสำรวจเป็นชุดนั้น เขาได้สรุปเป็นเชิงทฤษฎีไว้ว่า การรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งทำให้คนที่ตัดสินใจไว้แล้วว่าจะ เลือกผู้สมัครคนใด เปลี่ยนใจไปเลือกผู้สมัครคนอื่น มีจำนวนเพียงเล็กน้อยเท่านั้น และผู้ที่เปลี่ยนใจไปนั้นก็ได้รับอิทธิพลจากกลุ่มปฏุนิยม เช่น ครอบครัว มากกว่าที่จะเป็นประเด็นนโยบายที่ใช้ในการหาเสียง¹ แสดงว่าการเลือกตั้งครั้งนี้ มีการแข่งขันกันมากด้วยรูปแบบของการรณรงค์หาเสียง นอกจากจะมีลักษณะพิเศษที่เกิดขึ้นเฉพาะ ช่วงสมัยที่มีการเลือกตั้ง คือ การว่างเว้นจากการเลือกผู้บริหารในระดับท้องถิ่นมาเป็นเวลานาน และบุคลิกภาพที่พิเศษของผู้สมัครบางคนแล้ว ซึ่งลักษณะดังกล่าวทำให้ผู้เลือกตั้งที่ให้ความสำคัญกับการรณรงค์หาเสียงทำการตัดสินใจได้ยาก โดยมีจำนวนไม่น้อยที่ตัดสินใจ เลือกผู้สมัครในวันเลือกตั้ง จึงเป็นการง่ายที่จะได้รับอิทธิพลจากกลุ่มปฏุนิยม ทำให้มีอัตราในการเปลี่ยนแปลงการตัดสินใจ ค่อนข้างสูง ซึ่งไม่เป็นไปตามข้อสรุปเชิงทฤษฎีของ Lazarsfeld

¹Lazarsfeld, Bernard, and Gaudet, The People's Choice : How the Voter Makes Up His Mind in a Presidential Campaign, p. 40-48.

นอกจากนี้ยังมีประเด็นที่น่าสนใจเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงการตัดสินใจอีกประการหนึ่ง คือ จากผลการวิจัยปรากฏว่าการเปลี่ยนแปลงการตัดสินใจส่วนใหญ่มาจากการรณรงค์หาเสียง โดยวิธีการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งที่ประชาชนให้ความสนใจมากที่สุด ก็คือ การเข้าถึงประชาชนตามบ้าน (ร้อยละ 43) รองลงมาคือ การใช้วิธีการปราศัยในที่สาธารณะ (ร้อยละ 36) และการหาเสียงทางสื่อมวลชน (ร้อยละ 16) โดยสื่อมวลชนที่ประชาชนให้ความสำคัญเป็นจำนวนมากที่สุด คือ โทรทัศน์ (ร้อยละ 52 ของผู้ตอบ) ซึ่งสอดคล้องกับผลการสำรวจของสำนักงานสถิติแห่งชาติที่ได้กระทำล่วงหน้าก่อนมีการเลือกตั้ง เกี่ยวกับสื่อประชาสัมพันธ์ที่ทำให้ทราบเรื่องการเลือกตั้งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร โดยผู้ตอบระบุว่าทราบเรื่องการเลือกตั้งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร จากโทรทัศน์มากที่สุด (ร้อยละ 48.2) ที่ทราบจากป้ายโฆษณาของผู้สมัครรองลงมา (ร้อยละ 36.8) อันดับสามได้แก่ วิทยุ (ร้อยละ 32.0) อันดับสี่ ทราบจากหนังสือพิมพ์ (ร้อยละ 20.1) และอันดับห้าทราบจาก เจ้าหน้าที่และประกาศของทางราชการ (ร้อยละ 17.5)¹

เมื่อพิจารณาประกอบกับเหตุผลสำคัญที่ทำให้ผู้ลงคะแนนเสียงเปลี่ยนแปลงการตัดสินใจ ซึ่งได้จากข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ ปรากฏว่า สาเหตุสำคัญที่มีผู้ตอบมากที่สุดคือ เพื่อนฝูง ผู้สมัคร ญาติมิตรร้องขอเป็นจำนวนอัตราร้อยละ 44 รองลงมาคือ เมื่อได้ฟังการแถลงนโยบายของผู้สมัครแต่ละคนทางโทรทัศน์ (ร้อยละ 28) จึงนับว่าโทรทัศน์จัด เป็นสื่อมวลชนที่มีความสำคัญยิ่งในการให้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการเลือกตั้ง และประชาชนโดยทั่วไปให้ความสำคัญมากที่สุด และยังเป็นกลไกที่พรรคการเมืองและผู้สมัครจะใช้ในการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งได้เป็นอย่างดี สำหรับการเลือกตั้งในเขตกรุงเทพมหานคร

¹ "สำรวจครั้งแรก ประชาชนยังไม่ตัดสินใจ", สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์, หน้า 7.

ตารางที่ 20 ความแน่นอนของการตัดสินใจ เลือกผู้สมัครของผู้ที่ตัดสินใจ เลือก
ไว้ล่วงหน้าแล้ว จำแนกตามทัศนคติของผู้เลือกตั้งที่มีต่อลักษณะ
สำคัญของผู้สมัครและพรรคการเมือง

ลักษณะสำคัญของผู้สมัครและพรรคการเมือง	ความแน่นอนของการตัดสินใจ		ร้อยละ	จำนวน
	เปลี่ยน	ไม่เปลี่ยน		
1. การหาเสียงของผู้สมัครและพรรค การเมือง	28.6	71.4	4.5	14
2. ชื่อเสียงของผู้สมัคร	-	100.0	3.2	10
3. ลักษณะของตำแหน่ง	17.1	82.9	11.3	35
4. นโยบายของผู้สมัคร	11.9	88.1	32.6	101
5. บุคลิกภาพของผู้สมัคร	-	100.0	3.5	11
6. นโยบายของพรรค	12.8	87.2	15.2	47
7. ชื่อเสียงของพรรค	-	100.0	1.6	5
8. ความนิยมหัวหน้าพรรค	16.7	83.3	1.9	6
9. ความสามารถของพรรค	8.3	91.7	7.7	24
10. นิยมผู้สมัครและพรรค	5.6	94.4	5.9	18
11. อื่น ๆ	7.7	92.3	12.6	39
ร้อยละ	11.3	88.7	100.0	-
จำนวน	35	275	-	310

$$(\text{ค่า } \chi^2 = 11.7609)$$

จากลักษณะพฤติกรรมกรรมการลงคะแนนเสียง เลือกตั้งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครของผู้
ไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้งที่มีความแตกต่างกันในฐานะทางเศรษฐกิจและสังคม ตลอดจนทัศนคติ
และความรู้สึกที่มีต่อชื่อเสียง นโยบายของผู้สมัคร ชื่อเสียงและนโยบายของพรรคการเมือง รวมทั้ง
ลักษณะตำแหน่งของผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร และการรณรงค์หาเสียง ซึ่งได้ทำการศึกษา
วิจัยไปแล้วนั้น เพื่อประโยชน์ในการศึกษาจะได้ทำการวิเคราะห์ต่อไปว่า ความแตกต่างในสถาน
ภาพทาง เศรษฐกิจและสังคมของผู้ลงคะแนนเสียง เลือกตั้งมีผลต่อการตัดสินใจ เลือกผู้สมัครแตกต่าง
กันอย่างไร และพลังสนับสนุนจากกลุ่มผู้มีสถานภาพทาง เศรษฐกิจและสังคมอย่างไรที่ทำให้
พล.ต.จำลอง ศรีเมือง ได้รับชัยชนะในการเลือกตั้งครั้งนี้ โดยจะขออนุญาตผู้สมัครเพียง 2 คน
เท่านั้น ที่มีการแข่งขันกันในระดับสูงก่อนที่จะมีการเลือกตั้ง และได้รับการเลือกตั้ง เป็นอันดับหนึ่ง
และอันดับสองตามลำดับ คือ

พล.ต.จำลอง ศรีเมือง ผู้สมัครหมายเลข 8 กลุ่มรวมพลัง และ
นายชนะ รุ่งแสง ผู้สมัครหมายเลข 4 พรรคประชาธิปไตย

มาพิจารณาในครั้งนี้

ตารางที่ 21 ความนิยมผู้สมัคร จำแนกตามฐานะทางเศรษฐกิจและสังคม

รายชื่อผู้สมัคร

1. นายอดิศร อีสี่
2. นายสมิตร สมิตินันท์
3. นายมงคล ลิ้มะโรจน์
4. นายชนะ รุ่งแสง
5. นายชิงชัย ต่อประดิษฐ์
6. นายอนันต์ ภัคดีประไพ
7. พล.ต.ต. ม.ร.ว.เจตจันทร์ ประวิตร
8. พล.ต.จำลอง ศรีเมือง
9. พ.ต.อ.(พิเศษ) เขียน รัตนสุวรรณ
10. นางสุนารี สันตินารักษ์

ตารางที่ 21 (ต่อ)

สถานภาพทาง เศรษฐกิจ และสังคม	ความนิยมผู้สมัคร										ร้อยละ	จำนวน
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10		
เพศ												
ชาย	-	-	3.0	27.8	-	-	9.8	59.4	-	-	51.6	133
หญิง	-	-	1.6	19.2	-	0.8	6.4	72.0	-	-	48.4	125
อายุ												
20-25 ปี	-	-	5.5	18.2	-	-	7.2	69.1	-	-	21.3	55
26-30 ปี	-	-	-	26.8	-	-	6.1	67.1	-	-	31.8	82
31-40 ปี	-	-	1.5	32.8	-	-	6.0	59.7	-	-	26.0	67
41 ปีขึ้นไป	-	-	3.7	13.0	-	1.9	14.8	66.7	-	-	20.9	54
การศึกษา												
ต่ำกว่า ป.4 ลงมา	-	-	3.2	12.9	-	-	6.5	77.4	-	-	12.0	31
ป.5-ม.ศ.5	-	-	-	8.4	-	-	13.3	78.3	-	-	23.2	60
สูงกว่า ม.ศ.5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
แต่ไม่จบปริญญาตรี	-	-	2.4	26.2	-	1.2	6.0	64.2	-	-	32.6	84
ปริญญาตรีขึ้นไป	-	-	3.6	36.1	-	-	7.2	53.1	-	-	32.2	83
อาชีพ												
ข้าราชการ ดำรงจ	-	-	-	38.3	-	-	8.8	52.9	-	-	13.2	34
ทหาร	-	-	-	10.0	-	-	10.0	80.0	-	-	15.5	40
พนักงานเอกชน รัฐวิสาหกิจ												
นักธุรกิจ	-	-	2.7	29.7	-	-	4.1	63.5	-	-	28.7	74
นักศึกษา ครู อาจารย์	-	-	3.2	25.8	-	-	9.7	61.3	-	-	12.0	31
แม่ค้า พ่อค้า	-	-	5.9	26.5	-	-	2.9	64.7	-	-	13.2	34
แม่บ้าน คนงานกรรมกร	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
รับจ้างทั่วไป	-	-	3.1	12.5	-	3.1	12.5	68.8	-	-	12.4	32
อื่น ๆ	-	-	-	7.7	-	-	23.1	69.2	-	-	5.0	13
รายได้/เดือน												
ต่ำกว่า 3,000 บาทลงมา	-	-	0.9	20.8	-	0.9	7.6	69.8	-	-	41.1	106
3,000-6,000 บาท	-	-	2.8	20.6	-	-	9.3	67.3	-	-	41.5	107
6,001 บาทขึ้นไป	-	-	4.4	40.0	-	-	6.7	48.9	-	-	17.4	45
ร้อยละ	-	-	2.3	23.7	-	0.4	8.1	65.5	-	-	100.0	-
จำนวน	0	0	6	61	0	1	21	169	0	0	-	258

หมายเหตุ ผู้สมัครหมายเลข 1,2,5,6,9 และ 10 ได้รับคะแนนเสียงในอัตราที่ต่ำในการเลือกตั้งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร ผลที่ได้จากการสุ่มตัวอย่างจำนวน 400 คน จึงทำให้ผู้สมัครบางคนไม่ได้รับการลงคะแนนเสียงจากกลุ่มตัวอย่างดังกล่าว.

นายชนะ รุ่งแสง

จากข้อมูลในการวิจัย พบว่า เพศชายจะให้การสนับสนุนโดยลงคะแนนเสียงให้มากกว่าเพศหญิง ผู้ลงคะแนนเสียงส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 31-40 ปี ประมาณร้อยละ 33 รองลงมาคือผู้มีอายุระหว่าง 26-30 ปี ร้อยละ 27 โดยผู้มีอายุ 41 ปีขึ้นไป เป็นกลุ่มที่ลงคะแนนเสียงให้น้อยที่สุด ในด้านการศึกษา ปรากฏว่า ผู้มีการศึกษาสูงระดับปริญญาตรีขึ้นไป เป็นกลุ่มที่ลงคะแนนเสียงสนับสนุนให้มากที่สุดถึงร้อยละ 36 รองลงมาคือ ผู้มีการศึกษาสูงกว่าชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 แต่ไม่จบปริญญาตรี ร้อยละ 26 โดยกลุ่มผู้มีการศึกษาดำรงคะแนนเสียงให้ในอัตราที่ต่ำสุด สำหรับกลุ่มอาชีพนั้น กลุ่มอาชีพที่ลงคะแนนเสียงสนับสนุนให้นายชนะ รุ่งแสง มากที่สุด คือ ผู้มีอาชีพเป็นข้าราชการ ตำรวจ รองลงมาคือ พนักงานเอกชน รัฐวิสาหกิจ นักธุรกิจ และ กลุ่มนักศึกษา ครู อาจารย์ ตามลำดับ โดยมีทหารเป็นกลุ่มที่ลงคะแนนเสียงให้ในอัตราที่ต่ำเพียงร้อยละ 10 เท่านั้น เมื่อพิจารณาในด้านรายได้ ปรากฏว่า ผู้ที่มีระดับรายได้สูงจะให้การสนับสนุนมากกว่าผู้ที่มีระดับรายได้น้อย

พล.ต.จำลอง ศรีเมือง

เมื่อจำแนกผู้ลงคะแนนเสียงสนับสนุน พล.ต.จำลอง ศรีเมือง ตามสถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคมแล้ว ปรากฏว่า เพศหญิง เป็นผู้ที่ลงคะแนนเสียงให้มากกว่าเพศชาย กล่าวคือ เพศหญิงลงคะแนนเสียงให้ในอัตราร้อยละ 72 ในขณะที่เพศชายลงคะแนนเสียงให้เพียงร้อยละ 59 ในด้านอายุ ผู้ลงคะแนนเสียงที่ให้การสนับสนุนมากที่สุดคือ ผู้ที่มีอายุอยู่ระหว่าง 20-25 ปี รองลงมาคือ ผู้ที่มีอายุระหว่าง 26-30 ปี และ 41 ปีขึ้นไป ตามลำดับ ส่วนผู้ที่มีอายุระหว่าง 31-40 ปี คือ ผู้ที่ลงคะแนนเสียงสนับสนุนให้น้อยที่สุด เมื่อพิจารณาด้านการศึกษา ปรากฏว่า ผู้มีการศึกษาดำจะให้การสนับสนุนในอัตราที่สูงกว่าผู้ที่มีการศึกษาสูง กลุ่มอาชีพที่ให้การสนับสนุน พล.ต.จำลอง ศรีเมือง มากที่สุด คือ ทหาร ซึ่งให้การสนับสนุนถึงร้อยละ 80 รองลงมาคือ กลุ่มคนงานกรรมกร แม่บ้าน รับจ้างทั่วไป และ พ่อค้า แม่ค้า โดยให้การสนับสนุนประมาณร้อยละ 69 และร้อยละ 65 ตามลำดับ ส่วนกลุ่มอาชีพที่ให้การสนับสนุนน้อยที่สุดคือ ข้าราชการตำรวจเพียงร้อยละ 53 ในด้านรายได้ปรากฏว่าผู้ที่มีระดับรายได้ต่ำจะให้การสนับสนุนมากกว่าผู้ที่มีระดับรายได้สูง โดยผู้มีรายได้ต่ำจะให้การสนับสนุนประมาณร้อยละ 70 ในขณะที่ผู้มีรายได้สูงจะให้การสนับสนุนเพียงร้อยละ 49

จากผลการวิจัยสรุปได้ว่า พล.ต.จำลอง ศรีเมือง ได้รับชัยชนะโดยได้รับคะแนนสนับสนุนจากผู้ลงคะแนนเสียงเลือกตั้งที่เป็นเพศหญิงมีอายุระหว่าง 20-30 ปี มีสถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคมต่ำ ส่วนนายชนะ รุ่งแสง นั้น ได้รับคะแนนเสียงสนับสนุนส่วนใหญ่จากผู้ลงคะแนนเสียงเลือกตั้งที่เป็นเพศชาย

มีอายุระหว่าง 31-40 ปี และมีสถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคมสูง แสดงให้เห็นว่า เพศชาย มีอายุในช่วงวัยกลางคนมีสถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคมสูง มีแนวโน้มที่จะเลือกพรรคมากกว่าบุคคล ในขณะที่ เพศหญิง วัยหนุ่มสาวและวัยสูงอายุ มีสถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคมต่ำ มีแนวโน้มที่จะเลือกตัวบุคคลมากกว่าพรรค และกลุ่มบุคคลประเภทหลังนี้เอง ที่น่าจะทำให้การเลือกตั้งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร มีจำนวนผู้มาใช้สิทธิลงคะแนนเสียงเลือกตั้งเพิ่มมากขึ้นกว่าการเลือกตั้งทั่วไปทุกครั้งที่ผ่านมาในเขตกรุงเทพมหานคร

ผลการวิจัยนี้ จึงสอดคล้องกับผลการศึกษาของ Lazarsfeld¹ และ Burdick² ซึ่งสรุปได้ว่า บุคคลมีความนึกคิดทางการเมืองตามฐานะทางสังคมของตน หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งคือ บุคคลตัดสินใจลงคะแนนเสียงเลือกตั้งตามฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมของเขา มิใช่เพราะประเด็นปัญหาทางการเมืองที่เป็นนโยบายที่นำมาใช้ในการหาเสียงแต่อย่างใดไม่.

¹Burdick and Brodbeck, American Voting Behavior, p.140.

²Lazarsfeld, Bernard, and Gaudet, The People's Choice : How the Voter Makes Up His Mind in a Presidential Campaign, p. 69.

สรุป

จากผลการวิเคราะห์ทั้งหมด บ่งชี้ว่า สถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคม ตลอดจนทัศนคติ หรือความรู้สึกที่มีต่อบุคลิกภาพ ชื่อเสียง นโยบายของผู้สมัคร ชื่อเสียงและนโยบายของพรรคการเมือง รวมทั้งลักษณะตำแหน่งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร และการรณรงค์หาเสียง ที่แตกต่างกันออกไป ของผู้มีสิทธิลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง มีผลทำให้พฤติกรรมในการลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง ซึ่งในที่นี้ คือ การไปใช้สิทธิลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง กระบวนการตัดสินใจและเกณฑ์ในการตัดสินใจของผู้มีสิทธิลงคะแนนเสียงเลือกตั้งดังกล่าวแตกต่างกันออกไปด้วย

สำหรับแบบแผนพฤติกรรมการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งของประชาชนชาวกรุงเทพมหานครนั้น ส่วนใหญ่ยังคงเป็นไปในทำนองเดียวกันกับแบบแผนพฤติกรรมการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งของคนไทย ในการเลือกตั้งระดับชาติ กล่าวคือ ผู้ไปลงคะแนนเสียงส่วนใหญ่ตัดสินใจเลือกผู้สมัครโดยคำนึงถึง ตัวบุคคลมากกว่าพรรค ซึ่งแบบแผนนี้แตกต่างไปจากแบบแผนพฤติกรรมการลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง ของชาวกรุงเทพมหานครแต่เดิมที่คำนึงถึงพรรคมากกว่าตัวบุคคลในการเลือกผู้สมัคร นอกจากนี้ ผู้ไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้งยังมีแนวโน้มที่จะไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้งด้วยความสำนึกของตัวเอง มากกว่าการถูกระดม เช่น เดิม แต่การไปเลือกตั้งด้วยความสำนึกของตัวเองในครั้งนี้ เป็น เพราะ ต้องการที่จะผลักดันให้ผู้สมัครที่ตนพอใจได้รับเลือกตั้ง ซึ่งแตกต่างไปจากแบบแผนพฤติกรรมเดิม ที่เป็นการไปเลือกตั้งด้วยความสำนึกว่าเป็นหน้าที่ของพลเมืองแต่เพียงอย่างเดียว ดังนั้นการเลือกตั้งครั้งนี้ จึงแสดงให้เห็นว่า ผู้เลือกตั้งมีความรู้สึกของการมีประสิทธิภาพทางการเมืองเพิ่มขึ้น ลักษณะอีกประการหนึ่งซึ่งยังคง เหมือนกับแบบแผนพฤติกรรมการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งของคนไทย โดยทั่วไปก็คือ ผู้มีฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมต่ำ ยังคงไปใช้สิทธิลงคะแนนเสียงเลือกตั้งมากกว่าผู้มีฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมสูง ยกเว้นในเรื่องของระดับรายได้ ซึ่งแต่เดิมนั้นจากผลการวิจัย เกี่ยวกับพฤติกรรมการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งของคนไทย ผู้มีรายได้ต่ำจะไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง มากกว่าผู้มีรายได้สูง แต่ในการเลือกตั้งครั้งนี้ซึ่ง เป็นการเลือกตั้งในระดับท้องถิ่น และเป็นการเลือกตั้ง เฉพาะของชาวกรุงเทพมหานคร ลักษณะของความเป็นเมืองใหญ่ซึ่งมีลักษณะเฉพาะแตกต่างจาก สังคมอื่น ๆ เช่น ความหลากหลายของผู้คน ระดับการศึกษา รายได้ของประชาชน ตลอดจนความ เจริญในด้านต่าง ๆ สูงกว่าสังคมเมืองและชนบททั่วไป ทำให้ผู้มีระดับการศึกษาต่ำเป็นจำนวนไม่น้อย สามารถที่จะมีรายได้สูงกว่าที่ควรจะเป็น การเลือกตั้งครั้งนี้จึงปรากฏว่าผู้มีรายได้สูงไปใช้สิทธิลง คะแนนเสียงเลือกตั้งสูงกว่าผู้มีรายได้ต่ำ โดยมีชื่อเสียง บุคลิกภาพ และนโยบายของผู้สมัคร เป็น แรงจูงใจสำคัญให้ไปใช้สิทธิลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง.